

FÖRSVARETS

FORUM

FÖRSVARSMAKTENS PERSONALTIDNING | NR 1/2025

VINTERENHETEN

UTBILDAR SKYDDET AV NORDKALOTTEN

Nato håller i rodret under **BALTIC SENTRY**

VÄRNPLIKTIGA på F 16 siar om framtiden

Möt technördarna i satsningen på **INNOVATION**

PLUS: VÅR MAN I KIEV | UKRAINASTÖDET | ÄVENTYRSSILVRET
HISTORIA: SLAGET VID RIGA

STARKT FOKUS PÅ KRIGSFÖRBANDEN

VID ÅRSSKIFTET GICK vi in i en ny försvarsbeslutsperiod. Nu gäller Försvarsmaktens strategiska plan och mitt beslut i stort för hur jag vill att framdrivningen ska ske. Parallellt med det fastställdes också vår genomförandeplan med en mer högupplöst styrning för de kommande sex åren.

Nu är det leverans som gäller. Inte som ett självändamål utan för att omvärldsutvecklingen kräver det. Mitt fokus är starkt och uppförande: Krigsförbanden, och

der som Ryssland, Kina och Iran kommer att verka mot Sverige och våra allierade där vi är sårbara, i alla domäner. Hybrida hot är något att ta på största allvar, det är inte någon form av "lätt" krigsföring. Även militärt våld är en integrerad del av hybridkrigföringen. Ett angrepp kan följaktligen också riktas mot militär svaghet.

JAG VAR NYLIGEN på mitt första möte i Natos militärkommitté i försvarschefsformat, där även 27 part-

” Nu är det leverans som gäller. Inte som ett självändamål utan för att omvärldsutvecklingen kräver det. ”

att vara en trovärdig och drivande allierad.

Vi har en mycket hög ambitionsnivå för de kommande åren. Vi är tydliga med de risker som kan fördröja framfarten – risker som jag delar med mina allierade kollegor. Det handlar bland annat om industrins leveransförmåga, att få fart i processer och samarbeten samt att förstå att omvärldsutvecklingen alltjämt kommer ställa krav på flexibla beredskapsanpassningar, operationer och insatser. Vi kommer ställas inför svåra avvägningar och vägval.

Vid årets Rikskonferens i Sälen stod hybridkrigföring högt på agendan, föranlett av uppmärksamheten kring händelser under Östersjöns yta. Vi behöver dock vinnlägga oss om ett bredare synfält. Län-

nerländer deltog. Det blev mycket tydligt att vår globala säkerhet hänger ihop, särskilt vid diskussionen med våra asiatiska partners. I vår del av världen har vi och våra allierade inlett en insats för ökad närvaro i Östersjön. I Lettland har den svenska bataljonen anslutit till den multinationella brigaden och bidrar med betydande förmåga och eldkraft. Det är många som jobbar hårt i uppdragen och som förtjänar mitt och vårt gemensamma tack.

Försvarsmakten bär in kvalificerad förmåga och gedigen kunskap i Nato. Vi kan och bör sträcka på ryggen för allt vad vi är och för allt vad vi gemensamt ska åstadkomma de närmaste åren.

Michael Claesson
Överbefälhavare

S4 AKTUELLT**S10 PORTRÄTTET**

Den jonglerande
officeren

S12 FIXAREN I KIEV

Möt biträdande
försvarsattachén

S14 UKRAINASTÖDET

Så mycket har Sverige
bidragit med

S28 MINNESVÄRD ESKORT

Säkert följa över
Östersjön

S38 TEST: AK24

Nya vapnet bekänner
färg

S40 BALTIC SENTRY

Han var en av de första
i unika operationen

S42 TUNGVIKTARE I UNGERN

Så är det att jobba i
Heavy Airlift Wing

S50 HERALDIKERN

Mannen bakom
förbandsmärken,
utbildningstecken och
kompaniembler

S58 MATERIEL

KSP-18

S64 FYS

Starkare i vardagen

S66 SILVERVINNARE

Safat glänste i VM

S68 TILL SIST

Militär-OS och
mästerkockar

S72 MAGASINSFYNDET

Den ryska flyktpistolen

S74 KRÖNIKA

Se din roll i
totalförsvaret

S75 BILDEN

DEN STARKA FRAMTIDSTRON

DE FEM VÄRNPLIKTIGA som sitter framför mig utstrålar ett slags lugn energi. De tillhör samma pluton på F 16 och jag förstår snart att de har svetsats samman under åtskilliga övningar och provningar sedan inrycket i september. Jag ska intervju dem om deras syn på att fortsätta inom Försvarsmakten efter muck. Alla är ytterst medvetna om säkerhetsläget, reflekterar över det och medger att de känner viss oro. Ändå siktar fyra av dem på ett militärt yrke. För den starka gemenskapen inom Försvarsmakten, förvisso. Men främst för att de vill bidra, hjälpa till. Och jag förstår snart att deras lugna energi också bär en stark framtidstro.

Henrik Lundqvist Rådmark, redaktör

NÖRDKRAFT Vinnova och Försvarsmakten tar järngrepp om innovation för starkare försvar. **S16**

VINTERSKÄRPA I iskyla och snö bedriver Försvarsmaktens Vinterenhet världsledande utbildningar. **S30**

FRAMTIDSPLANER Fem värnpliktiga på F 16 om varför de vill – eller inte vill – fortsätta i Försvarsmakten. **S46**

SLAGET VID RIGA Så segrade svensk trupp för drygt 300 år sedan i Svenska Livland, del av dagens Lettland. **S60**

REDAKTION. Försvarsmaktens personaltidning finns även på www.forsvarsmakten.se och Emilia. **Kontakt:** ff-red@mil.se, telefon: 08-788 88 88. **Ansvarig utgivare:** Anna Siverstig, kommunikationsdirektör. **Redaktör:** Henrik Lundqvist Rådmark, henrikraadmark@mil.se, Försvarsmaktens kommunikationsavdelning. **Art Director:** Markus Hillborg, Make Your Mark, Stockholm. **Tryck:** Ljungbergs tryckeri. Redaktionen förbehåller sig rätten att bearbeta inkommet material. *Enskilda artiklar ger inte nödvändigtvis uttryck för Försvarsmaktens officiella ståndpunkt.* För ej beställt material ansvaras ej. Utgivningsdag 28 feb 2025. ISSN 1100-8245. Omslag: David Kristiansen/Försvarsmakten.

TOTALFÖRSVAR TILLBAKA I GYMNASIET

Från och med höstterminen 2025 kommer Sveriges gymnasieelever att få lära sig om totalförsvaret och Nato, då detta kommer att ingå i ämnet samhällskunskap.

ELEVERNA SKA BLAND annat få kunskap om Sveriges totalförsvaret, folkrätten samt utrikes- och säkerhetspolitikens roll för mellanstatliga förbindelser, däribland Natos roll.

I samband med att omvärldsläget försämrats och att Sverige nu är allierad har behovet av kunskap och förståelse för totalförsvarsplikten ökat.

– Tidigare har det inte varit självklart att eleverna fått utbildning om Sveriges totalförsvaret och plikt utan det har varit upp till den enskilde läraren. Detta kommer nu ändras vilket innebär att alla elever i årskurs 1 kommer få utbildning i totalförsvaret, säger Robert Trupp, Försvarsmaktens projektledare

Totalförsvaret är en del av samhället. Här över Hemvärnet i och kring Sollefteå under totalförsvarsövningen "Vildhussen".

JOEL THUNGREN/FÖRSVARMAKTEN

i totalförsvarskunskap.

Utbildningen är framtagen i samverkan med Skolverket, MSB, MPF, Plikt- och provningsverket. Totalt tar utbildningen två timmar av samhällskunskapens 83 sammanlagda timmar i läroplanen.

Att totalförsvarskunskap blir obligatoriskt på gymnasiet är ett välkommet besked för Försvarsmakten. I Sverige finns

det mellan 7–8 miljoner människor som är totalförsvarspliktiga. Enligt Försvarsmaktens undersökningar är det bara fyra av tio som vet hur de ska agera i en kris- eller krigssituation.

– Försvarsmakten står inför en mycket stor personelltillväxt och vi behöver intensifiera samtalet om plikt, säger Robert Trupp.

NY KOMMUNIKATIONS DIREKTÖR

Flottiljamaral Fredrik Peedu är Försvarsmaktens nye kommunikationsdirektör sedan den 10 februari.

– JAG SER MED både entusiasm och allvar på uppdraget som kommunikationsdirektör. Det är ett stort förtroende och ansvar som jag på bästa sätt ska ta hand om i den utmanande tid som vi befinner oss i, säger Fredrik Peedu.

Fredrik Peedu tillträdde

tjänsten den 10 februari och befordrades i samband med detta till flottiljamaral. Han har en bakgrund som bland annat chef för Totalförsvarets ammunitions- och minröjningscentrum (Swedec), avdelningschef i Högkvarteret, försvarsattaché till Italien och fartygschef i flottan.

Förra kommunikationsdirektören brigadgeneral Anna Siverstig har utsetts till militär rådgivare vid utrikesdepartementet.

Fredrik Peedu efterträder Anna Siverstig.

HENRIK LUNDOVIST RÅDMARK

CATHLIN QVIST/LINGARDET

AK24 TILL ALLA VÄRNPLIKTIGA

ALLA VÄRNPLIKTIGA som rycker in 2025 kommer att få vapnet AK24, enligt beslut av arméchefen. För att täcka behoven kommer 15 000 vapen att levereras till Försvarsmakten under 2025, utöver de befintliga 7 500.

SJUKVÅRD FÖR UTLANDSSTATIONERADE I EU

Alla medarbetare som är stationerade i annat EU-land får nu rätt till sjukvård. Detta efter justeringar hos Försäkringskassan, så att alla nu får det nödvändiga S1-intyget. Rätten gäller även medföljande partner och barn.

UTSÄNDA medarbetare har i skrivande stund börjat få S1-intyg på ansökningar som gjorts nyligen, även de som tidigare fått avslag.

– Det här är ett viktigt steg i att förbättra villkoren för våra

utsända och deras medföljande, säger personaldirektör Kim-Lena Ekvall Svedenblad.

Fakta om intyget S1

» används inom EU/ESS för utsänd personal och andra personer som arbetar och bor i olika länder.

» ger rätt till subventionerad hälso- och sjukvård i bosättningslandet.

» Försäkringskassan ansvarar för att ersätta personer för eventuella utlägg för kostnader för hälso- och sjukvård som lämnats inom EU/EES.

SIFFRAN

2 000

personer deltog i övningen Birger Jarl i Stockholm.

HALLÅ DÄR

...överste **Sofia Westermarck**, ny stf chef för EUTM Somalia.

Missionen består av 220 personer från elva länder. Nio är svenska yrkesofficerare.

Vad ska du göra?

- Jag blir ställföreträdare till missionens högste chef, och kommer även ansvara för samverkan med missionens internationella samarbetspartner.
- Missionens uppdrag är träning och mentorering av Somaliska Försvarsdepartementet samt Somali National Armed Forces (SNAF) i syfte att bidra till stabilare säkerhetsstrukturer.

Vilka utmaningar ser du?

- Säkerhetsläget är alltså spännande med pågående strider mellan SNAF och terrororganisationen Al Shabab. Ett antal gånger per år beskriver de exempelvis campområdet där EUTM håller till. Att ständigt leva under hot bedömer jag också är en utmaning.

Hur tror du att du bäst kan möta utmaningarna?

- Jag förbereder mig bland annat genom att läsa på om landet och regionen, dess historia, kulturella olikheter och varför striderna ser ut som de gör.
- Utöver det har jag ökat min fysiska träning och varit på skjutbanan för att stärka mina färdigheter med både AK5 och pistol.

TVÅ DAGAR FÖR SAMORDNING I TOTALFÖRSVARET

I början av april samlar Göta ingenjörregemente och Swedec ett stort antal aktörer inom totalförsvaret under två dagar för att prata om fältarbeten.

– DET KAN HANDLA OM ATT röja rasmassor i bebyggelse där det kan finnas oexploderad ammunition. Vi kommer bland annat att diskutera frågor som vem omhändertar sådant, och hur, säger Madde Lago som är kommunikationschef på Ing 2.

Ännu är det inte klart vilka aktörer som ska delta under de två dagarna, men inbjudningar går ut till exempelvis Polisen, MSB, länsstyrelser och frivilligorganisationer. Ett av

Ett stort antal totalförsvarsaktörer samlas för att trimma sitt samarbete under Fältarbetsdagarna i början av april. (Arkivbild.)

målen är att hitta ett gemensamt språk, ett annat att skapa diskussioner kring hur man bäst kan leda insatser där flera

olika aktörer samarbetar.

Evenemanget innehåller såväl föreläsningar som praktiska föreläsningar.

ELLINÖRE SÄNGE/ING 2

FÖRSTA SATELLITEN IVÄG

Fredag den 16 augusti 2024 skickades Försvarsmaktens första satellit upp från Kalifornien, GNA-3.

SATELLITEN HAR INGEN skarp militär uppgift, utan fungerar som en prov- eller försöksplattform. Senare i år ska den dansk-svenska satelliten Bifrost skjutas upp. Inte heller den kommer att ha någon skarp uppgift utan fungera som en prototyp – en så kallad demonstrator – för en kommande skarp lösning.

Om två eller tre år planeras den svenska satelliten Heimdall att sändas upp från Esrange. I samtliga fall rör det sig om kommunikations-satelliter.

GNA-3-satellitens bana runt jorden.

Ny så kallad amröjdräkt är beställd!

EN COOLARE BOMBDRÄKT

VID RÖJNING AV ammunition och explosiva föremål används en ammunitionsröjnings-skyddsdräkt, även kallad bombdräkt. Nu är en ny modell på väg till Försvarsmakten. Enligt Försvarets Materielverk, FMV, har den bättre skydd och bättre kylning än äldre modeller. Tillverkare är svenska MP-SEC AB.

SKARPARE VÄRNPLIKTSFOKUS

Från den 1 januari hanteras värnpliktsärenden av nyinrättade Avdelningen för värnpliktsärenden på FM HRC.

AVDELNINGEN ÄR ETT stöd till specialistfunktioner vid förbanden när det gäller frågor som rör värnpliktiga.

– Det kan vara värnplikts-handläggare, värnpliktskonsulenter, rättshandläggare eller rättsbefäl, utbildningsadjutanter och chefer, säger Karolina Edholm, tillförordnad avdelningschef.

Frågorna kan handla om fall där Försvarsmakten måste avbryta grundutbildningen för en individ, eller ändra inskrivningen på något sätt. Det kan även gälla skador eller disciplinärenden, förklarar

FELIX SUNDÄCK/FÖRSVARSMAKTEN

Med den nya avdelningen vill man tillvarata värnpliktigas rättigheter bättre.

Karolina Edholm.

Myndigheten vill på det här sättet bättre tillvarata de värnpliktigas rättigheter och skyldigheter. Det menar man bidrar till en än mer rättssäker hantering och även en bättre

psykosocial arbetsmiljö för de värnpliktiga.

Tidigare har värnpliktsärenden hanterats som ett av flera arbetsområden på avdelningen för Militär grundrekrytering.

HEMVÄRNET STÄRKER UPP MED SOMMARKURS

Hemvärnet vill locka fler soldater med ett snabbspår in i organisationen.

ISOMMAR GENOMFÖR Hemvärnet ett försök med en soldatutbildning under fem veckor i Härnösand. Alla svenska medborgare kan söka till kursen, men de som bor i Norrland prioriteras. – Det stora söktrycket till Hemvärnet de senaste åren har varit ojämnt fördelat över landet. I områden där det demografiska underlaget inte är så stort behövs fler sökande, säger rikshemvärnschef brigadgeneral Mattias Ardin.

JENS ÅKERLUND/FÖRSVARSMAKTEN

I sommar genomförs ett försök med en militär utbildning på fem veckor, där målet är en befattning som soldat inom Hemvärnet.

Under kursen, som kallas FMU (Frivillig militär utbildning), lär sig deltagarna militära grunder som exempelvis fält- och stridstjänst, sjukvård, vapenhantering

och krigets lagar.

Verksamheten sker som en pilotutbildning. Därefter fattas beslut huruvida FMU ska genomföras fler gånger och på fler platser i Sverige.

AKTUELLT

REKORDINTRESSE FÖR OFFICERSYRKET

Att studera till officer fortsätter att locka ungdomar. För andra året i rad ökar antalet ansökningar. Totalt 3 300 personer har sökt om att bli officer, reservofficer eller specialistofficer, vilket motsvarar en ökning om 10 procent sedan 2024.

ÅRETS ANSÖKAN STÄNGDE 15 januari.

– Jag är väldigt nöjd med att se ytterligare en rejäl ökning av antalet ansökningar för att bli officer, reservofficer eller specialistofficer. De blivande kollegorna kommer bli ett viktigt tillskott till krigsförbandens förmåga att lösa Försvars-

maktens huvuduppgift: att försvara Sverige och alliansen mot ett väpnat angrepp, säger generalmajor Michael Chernet, chef för Försvarsstabens genomförandeenhet och tillika Försvarsmaktens utbildningschef.

– Att fler vill bli officerare samtidigt som fler officerare

PÅ NY POST

Överstelöjtnant **Peter Andersson** placeras som chef för 2:a brigaden P 4 från 11 april till som längst 31 aug 2028.

Överste **Niclas Magnusson** placeras som flygstabschef på Flygstaben från 1 mars till som längst 31 mars 2028.

Överste **Carl Bergqvist** placeras som chef för Luftstridsskolan från 1 mars till som längst 31 mars 2028.

Överste **Nils Johansson** placeras till försvarslogistikchefens förfogande från 17 februari och som längst till 30 sep 2025.

Eva-Marie Winblad Österlind placeras som tf stf personaldirektör tillika stabschef vid FST HR från 10 feb och som längst till 15 aug 2025. Den 16 aug återgår hon till ordinarie befattning som C FST HR Argus.

Kommendörkapten **Kenneth Raun** får förlängd placering som försvarsattaché i Peking, Kina, till som längst 31 aug 2026. Raun konstitueras fortsatt tidsbegränsat till kommendör t.o.m. 31 aug 2026.

Överstelöjtnant **Anders Nikanorsson** får förlängd placering som försvarsattaché i Bangkok, Thailand, med sidoackreditering till Kuala Lumpur, Malaysia fr.o.m. 1 aug och som längst till 31 aug 2026.

Överstelöjtnant **Stefan Fredriksson** får förlängd placering som försvarsattaché i Budapest (Ungern)

med sidoackreditering till Sofia (Bulgarien) och Belgrad (Serbien) från 1 aug och som längst till 31 aug 2026.

Kommendör **Mats Agnéus** placeras vid FST STRA från den 1 feb och som längst till 31 dec 2025.

Överstelöjtnant **Emelie Liberg** placeras som chef för Ing 2 från 21 feb och som längst till 30 juni 2029.

Kommendör **Jon Wikingsson** beviljas förlängd tjänstledighet för tjänstgöring vid FMV från 1 maj och som längst till 30 april 2027.

Försvarsmakten successionsplanerar regementsförvaltare **Kent Nysten** för tjänstgöring som resursförvaltare. Nysten placeras under perioden 1 mars 2025 till 30 april 2028.

Försvarsmakten placerar överstelöjtnant **Liridona Dauti** som elev vid US Air War College, Montgomery AL, USA från 18 april och som längst till 29 maj 2026.

Överste **Sofia Westermarck** placeras som Deputy Mission Force Commander vid EUTM Somalia med placering i Mogadishu från 16 jan och som längst till 31 jan 2026. Westermarck befordrades till överste den 16 jan.

Överste **Johan Mohlin** placeras fortsatt som tf chef för Militärregion syd, från 4 feb och som längst till 31 juli 2025. Mohlin utnämndes till överste den 4 februari.

Överste **Stefan Pettersson** placeras som ACOS Plans Support Coord vid JFCNF med placering i Norfolk, USA, från 1 aug och som längst till 31 juli 2028.

Överste **Niklas Blomberg** placeras som chef för Helikopterflottiljen från 22 jan och som längst till 31 mars 2028. Blomberg befordrades vid tillträdet till överste.

Överste **Niclas Berger** placeras till chefen Flygstabens förfogande från 1 mars och som längst till 15 april 2025.

Mia Löw har placerats som strategisk rådgivare till C FST GEN vid HKV FST GEN från 15 dec 2024.

Lena Orbelius placeras som chef för FHIM från den 1 feb och som längst till 30 april 2025.

Brigadgeneral **Magnus Tillby** placeras som stf chef för Sveriges militära representation till Nato i Bryssel, från den 10 jan och som längst till den 31 mars 2026. Tillby befordrades till brigadgeneral vid tillträdet.

Överste **Dennis Hedström** beviljas tjänstledighet för tjänstgöring vid Försvarsdepartementet som militärsakkunnig från den 1 mars och som längst till 31 juli 2028. Under tjänstgöringen vid Försvarsdepartementet konstitueras Hedström till brigadgeneral.

Brigadgeneral **Torbjörn Sahlén** placeras på den internationella

väljer att stanna kvar i Försvarsmakten, även efter pension, innebär att vi fortsätter växa, blir starkare och kommer att kunna verka med full kraft tillsammans med våra allierade när situationen kräver det.

Detta blir den första kullen aspiranter sedan Sverige blev medlemmar i Nato och är därmed den generation som kommer genomföra hela sin yrkeskarriär i en allianskontext.

ALEXANDER GUSTAVSSON/FÖRSVARMAKTEN

Antalet ansökningar till officersutbildningarna har ökat med 10 procent.

militära staben (IMS) som Deputy Director, Operations & planning division från 25 jan till som längst 31 dec 2027.

Kristin Strömberg placeras som verksamhetsutvecklare vid FMTIS stab från den 1 feb tills vidare.

Överste **Mats Antonson** placeras som stabschef vid HKV FST STRA från den 1 feb och som längst till 31 mars 2028.

Kommendör **Markus Abrahamsson** återgår till befattning som chef för operationssektionen vid Sveriges militära delegation till Nato i Bryssel, från den 1 feb och som längst till 31 aug 2027.

Kommendör **Anna-Karin Broth** placeras som till förtogande för C FST GEN från den 1 jan och som längst till 31 dec 2025.

Försvarsmakten successionsplanerar regementsförvaltare **Joacim Blomgren** från HKV OPL till HKV FST för tjänstgöring som försvarsstabsförvaltare, under perioden 1 jan 2025 till 1 mars 2027.

Regementsförvaltare **Anders Wahlgren** placeras som förbandsförvaltare vid FM LOG från den 1 januari och som längst till 31 dec 2030. Wahlgren befordrades till regementsförvaltare vid tillträdet.

Försvarsmakten successionsplanerar flottillförvaltare **Stefan Nordgren** från FST STÖD till

HKV OPL för tjänstgöring som operationsförvaltare. Nordgren placeras under perioden 1 feb 2025 till 1 april 2027.

Försvarsmakten förlänger överste **Anders Jönsson** som till flygvapenchefens förtogande från den 1 mars och som längst till 31 aug 2025.

Överste **Edward Hallenberg** placeras vid FST STRA från den 15 aug 2024 och som längst till 31 aug 2027.

Försvarsmakten förlänger överste **Mattias Hanssons** placering som chef för Rikshemvärnsenhetens planeringsavdelning från den 1 april och som längst till den 31 juli 2025.

Cecilia Alkhagen placeras som chefsanalytiker vid FST EVS från den 1 juni 2024 och tills vidare.

Linda Lundkvist tillsvidareanställs som försörjningschef vid HKV FST STÖD från den 24 feb och tills vidare.

Bertil Holmström konstitueras till flottillförvaltare. Konstitueringen gäller i innehavd befattning som LNO vid svenska NMR-kontoret vid Shape.

Flottillförvaltare **Torbjörn Lingvall** placeras som förbandsförvaltare vid Skaraborgs flygflottillj från den 1 jan och som längst till 30 juni 2031. Lingvall befordrades till flottillförvaltare vid tillträdet.

Överste **Johan Magnusson** placeras som chef för FMTIS från den 10 jan och som längst till den 31 mars

2028.

Överste **Daniel Harlin** placeras som chef för Förbands- och materielavdelningen vid HKV FST CIO från den 10 jan och som längst till 31 mars 2028.

Överstelöjtnant **Johan Nyström** placeras som tf chef för Flygstabens Rymdavdelning från den 1 jan och som längst till 30 juni 2025.

Överste **Christoffer Gru** placeras som chef för Teknisk vidmakthållandeavdelning flyg från den 1 mars och som längst till den 31 mars 2028.

Andreas Lagerström placeras som resande försvarsattaché till Addis Abeba (Etiopien) med sidoackreditering till Nairobi (Kenya) och Somalia från den 24 okt 2024 och som längst till 31 juli 2027.

Kommendör **Per Öhrstedts** placering som HKV YAM förlängs från den 1 dec 2024 och som längst till 30 nov 2027. Öhrstedt beviljas förlängd tjänstledighet för tjänstgöring vid FMV VO Marin under perioden ovan.

Överste **Lennart Widerström** placeras som C MSS från den 15 jan och som längst till 31 dec 2028.

Överste **Björn Andersson** placeras som chef för K 3 från den 2 dec 2024 och som längst till den 31 dec 2028.

Överste **Mats Ludvig** placeras som chef för I 19 från den 1 feb och som längst till 31 jan 2028.

HJALMAR RISINGER

Bakgrund: Artist och civilingenjör.

Jobbar: Divisionsingenjör på 41:a korvettdivisionen, 4:e Sjöstridsflottiljen. Fänrik. Uppträder som artist och musiker på bland annat vigslar, kyrkomässor, event och fester. Turnerar med 1920-talsshower "Frank Martini – Party of the Century". Drev en musikalisk cirkus under pandemin.

Intressen: "Har spelat fiol sedan fyraårsåldern och jonglerat sedan jag var tio år gammal. Det är fortfarande lika kul."

GYCKLAREN

Fänrik Hjalmar Risinger gillar många bollar i luften.

” Som tioåring höll jag på och trixade med en fotboll, men så såg jag en gycklare med diabolo på torget i Visby under Medeltidsveckan. Det spinnande timglasformade föremålet trollband mig och jag kände i hela kroppen att jag måste ta trixandet till en ny nivå.

Jag och min kusin började träna med varsin diabolo, och sedan har jag aldrig riktigt slutat. Diabolon fick snart sällskap av bollar och käglor.

Jonglerandet är både en fröjd, ett sätt att uttrycka mig och lite av en identitet.

Trots dragningen till cirkus så blev det naturvetenskapligt gymnasium och jag utbildade mig sedan till civilingenjör inom kemiteknik, men har fortsatt att uppträda och även utbilda mig inom cirkus, scenkonst, dans, skådespeleri och så fiol och sång vid Kungliga musikhögskolan i Stockholm.

Jag har en akt där jag spelar fiol cyklandes på en enhjuling, ofta på scen eller i samband med middagsunderhållning så att jag kan cykla mellan borden.

Även om det tar energi att uppträda så ger det mig så mycket energi också. Jag får bekräftelse och adrenalinkick och en utmaning. Varje tillfälle blir något unikt i mötet med just den publiken.

Jag gjorde lumpen som matros på HMS Gävle och har hela tiden hållit kontakten med en kompis från den tiden, som fortsatt att jobba med försvarsfrågor. För tre år sedan kände jag att jag ville vara med och dra mitt strå till stacken, så det blev SOFU och skolbänken för mig igen. Nu är jag sjöofficer och artist.

Jobbet i Försvarsmakten har flera likheter med det som artist. Vi har ofta ett liknande informationsvakuum i eventbranschen. Man förbereder sig på vad man tror kan komma men vet inte riktigt säkert.

Väntan är också en del av verksamheten emellanåt. Och tempoväxling, att vara så förberedd man kan och beredd att agera på uppkomna situationer. ”

Berättat för **Ola Jacobsen/4:e sjöstridsflj**

Foto **Ola Jacobsen/4:e sjöstridsflj**

FIXAREN I KIEV

Det är en sak att ge bort stridsvagnar, stridsfordon och artilleripjäser, en annan att få utrustningen att fungera vid fronten. Marcus Sandqvist berättar vad som krävs för att få det svenska stålet att bita.

Ukraina har fått stora mängder krigsmateriel från Sverige. Stridsvagnar, stridsfordon och Archerpjäser är exempel på komplexa vapensystem som donerats.

Marcus Sandqvist, från Skaraborgs regemente, P 4, har nyss kommit hem från Ukraina där han tjänstgjort som biträdande försvarsattaché. Uppdraget har varit att få den donerade utrustningen att fungera i kriget.

– Jag har varit kontaktytan mellan Ukrainas generalstabslogistikkommando och Sverige. Jobbet handlar ytterst om att svara på frågor om svensk materiel, få fram reservdelar och lösa andra behov. Det kan röra sig om allt från frågor om smörjfett, modifieringar man kan göra utan problem, till vilken nippel som behövs till en slangkoppling i ett stridsfordon 90, säger Marcus Sandqvist.

FRAMGÅNGSRIKT SYNSÄTT

Med varje system som skänkts har det funnits en plan för hur de ska ge maximal effekt. Den svenska synen på stödet har varit pragmatiskt.

– Tanken är att utrustningen ska kunna användas så länge som möjligt. Det ligger i den ukrainska kulturen att man får saker och ting att funka så långt som det är möjligt. Man lagar saker så länge de funkar, ukrainarna är oerhört duktiga på att underhålla mekaniska saker, säger Marcus Sandqvist.

Ukraina är ett land präglad av lantbruk och mekanisk industri. Under Sovjetunionens tid var Ukraina också framträdande inom försvarsindustrin. Här byggdes allt från stridsvagnar till interkontinentala robotar och radarsystem. Det finns kort sagt folk som kan skruva på det mesta lite här och var i landet.

– De har varit mycket nöjda

– Kriget är närvarande överallt, och förstås med en enorm militär närvaro närmare fronten, med checkpoints och militära transporter, säger Marcus.

med vad som donerats från Sverige. Det är ju materiel vi själva haft i bruk, så egentligen är det inte förvånande.

ETT LAND I FULLT KRIG

UKRAINA BEFINNER SIG i krig. Samtidigt pågår livet som vanligt bara några kilometer bakom fronten.

– Det här är vad som påverkat mig mest. Man hade någon slags bild av att det var tomt i byar och på gatorna. Men verkligheten visade sig vara något helt annat. Två mil bakom fronten går lokalbussar, man hämtar barn, går till jobbet och lever ett vardagsliv.

Det mesta av Marcus Sandqvists arbete har varit i huvudstaden Kiev, med klassiska attachéuppgifter som möten och informationsträffar, uppblandat med stöd till kriget. Det sker ett kontinuerligt flöde av materiel till Ukraina. Frågor kring utbildning, transporter, mottagning och implementering pågår hela tiden.

– Kiev är kontrasternas stad. Man kan sitta och dricka en kaffe på ett av stadens kaféer ena stunden, för att i nästa springa till ett skyddsrum eftersom det sker en robotattack.

Uppdraget som biträdande

försvarsattaché i Ukraina var på ett år och inleddes i december 2023. Att familjen skulle stanna kvar hemma i Sverige var klart från början.

– Det har fungerat bra, men det är väldigt skönt att vara tillbaka på P 4 som bataljonschef och vardagen i Skövde.

INGA FÖRHASTADE SLUTSATSER

LÄRDOMARNA HAR HAN med sig hem. Först och främst handlar det om att kriget i Ukraina har sin egen kontext. Det har skiftat karaktär många gånger och man ska inte dra några förhastade slutsatser.

Att skapa nya förband tar tid, men Ukraina har inte år att metodiskt bygga upp enheter som ett land i fred kan.

– De aspekter som ett långvarigt krig för med sig är något jag tar till mig. Att det är viktigt att ta vara på det man lär sig och använda kunskapen snabbt.

— Utbildningsfrågan är också en stor sak. Hur ska man kunna fortsätta utbilda soldater, officerare och poliser under ett långvarigt krig. Det är frågor som vi i Sverige måste kunna svara på. ◀

Text **Linus Ehn/FST Komm**

UKRAINA

62 STÖDM

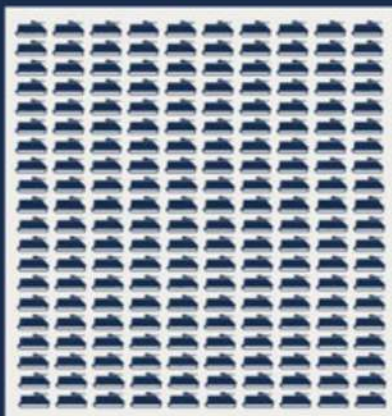
SEDAN RYSSLANDS FULLSKALIGA INVASION AV Ukraina i februari 2022 har Sverige successivt ökat sitt militära stöd till Ukraina. Från och med den 30 januari 2025 uppgår det totala värdet av Sveriges militära stöd till 61,9 miljarder kronor.

Detta stöd har utvecklats från initial leverans av skyddsutrustning till mer avancerade vapensystem, inklusive stridsvagnar och sofistikerad

ammunition. Sverige har också etablerat en treårig ram för militärt stöd, vilket möjliggör ett årligt bidrag på 25 miljarder kronor under perioden 2024–2026, för att säkerställa långsiktigt stöd till Ukrainas försvarsförmåga.

Utöver det militära stödet har Sverige bidragit med cirka 9 miljarder kronor i humanitärt och civilt stöd till Ukraina sedan februari 2022. ◀

Pansarbandvagn PBV 302

Stridsfordon CV90

Stridsvagn 122

ASC 890

2×

200+

50×

10×

ILJARDER

Lastbil

Stridsbåt 90

Artilleripjäs
Archer

Miljöskyddsfartyg

146×

32×

8×

2×

CIVILA.. TECHNÖRDAR STARKER FÖRSVARET

Text *Henrik Lundqvist Rådmark/FST Komm*

EN 3D-PRINTER SUPERSTARKT STÅL, EN ANNAN FJÄRRSTYR TRUCKAR ÖVER SKAKIGT MOBILNÄT. YTTERLIGARE NÅGON GER SPANINGSDRÖNARE SUPERSYN. SNART KAN DE HÄR FÖRETAGENS INNOVATIONER BLI FÖRSVARSMAKTENS VASSA VAPEN.

MIKAEL STERNS
drönare hittar utan gps.

CARL WIKSTRÖMS
drönare ser mer.

NIKLAS BOMAN
tar vattenkraft till
förläggningen i skogen.

ULRIK BESTE
ska 3D-printa
ballistiska skydd.

TORKEL DANIELSSON
styr helst på avstånd.

FEMTON UNGA TECHBOLAG samlas på företagsinkubatorn Lead i Linköping den 10 december. De är här för att få hjälp att utveckla sina tjänster för militärt bruk, i ett sex månader långt program som drivs av Vinnova och Försvarsmakten. Det råder en spänd förväntan i lokalen. Något liknande har aldrig tidigare genomförts.

Josefine van der Meer på Vinnova ger den stora bilden.

– Programmet syftar till att öka den svenska militära förmågan, genom att utnyttja civila innovationer.

Konkret innebär det att företagen bland annat får kontakt med Försvarsmakten för att förstå mer av deras behov, samtidigt som de också får affärsmässig coaching.

Men ingen här vet riktigt vad som kommer att ske, eller hur. Visst är programmet både genomtänkt och välplanerat, men de flesta av deltagarna har aldrig jobbat med den militära sidan tidigare. Och Försvarsmakten är inte van att samarbeta med civila aktörer av det här slaget; små, till största delen techdrivna bolag.

I skrivande stund är programmet nystartat och

ännu har inga ytterligare möten utöver detta första hållits. Men under vintern och våren ska varje bolag få sina egna "experter", representerade från Försvarsmakten, och på andra sätt bättre lära känna den militära verksamheten och vilka utmaningar den möter. Även FOI, FHS och FMV ingår i programmet för att ge bolagen stöd och kunskap.

– Vi vet faktiskt inte riktigt vilka militära problem vi kan lösa med vår teknik. Men vi har förstås idéer och ser fram emot att komma närmare Försvarsmaktens verksamhet, säger Torkel Danielsson på företaget Voysys, en av deltagarna i programmet.

Niklas Boman på energiföretaget Seapattern har däremot en klar bild av hur deras teknik kan stärka den militära förmågan, och behöver snarare förstå detaljer om verksamheten för att kunna göra anpassningar för den slutliga lösningen.

ÖMSESIDIG FÖRSTÅELSE

UTÖVER ANPASSNINGAR AV sina produkter och tjänster får företagen hjälp med rent affärsmässiga aspekter. Hur gör man egentligen affärer med Försvarsmakten? Kan man överhuvudtaget göra det som ett litet bolag med bara fyra-fem anställda?

Samtidigt, påpekar Sara Pelsenius som är programansvarig hos Försvarsmakten, behöver myndigheten hitta sätt att förhålla sig till sådana bolag och etablera kontakter som driver utvecklingen åt rätt håll.

– Det handlar i hög grad om att skapa en ömsesidig förståelse för varandra, så att vi kan bygga ett ekosystem där Försvarsmakten inte bara kan dra nytta av civila innovationer, utan även aktivt bidra vid utveckling av dessa. ◀

CIVIL-MILITÄRT INNOVATIONSPROGRAM

Programmet består av tre delar:

- » **Acceleration av civil-militära innovationer**
För utveckling av tekniker som kan bidra till att hantera försvarsrelaterade problem. Över 70 bolag sökte till programmet.
- » **Acceleration för civil-militära synergier**
Programmet ska stärka samverkan mellan civila sektorn och försvarssektorn.
- » **Infrastruktur för civil-militära synergier**
Ska skapa en nationell infrastruktur för samspel mellan civila och försvarsorienterade innovationsmiljöer.

Bolagen i innovationsprogrammet

- » **Add North 3D** – PolyShield 3D: Avancerade strålskyddsmaterial för civila och militära applikationer
- » **Cube Squared** – Robust navigering under komprometterad GPS
- » **I-conic Vision** – Operationalisering av GNSS-fri drönarnavigering
- » **Levtek Sweden** – En ny typ av ultralätta fordon/kollaborativa robotar
- » **Norgald** – Digitala tvillingar för cybersäkerhet med civilmilitära tillämpningsområden
- » **RanLOS** – Säker civil och militär kommunikation för autonoma fordon.
- » **Saferadar Research Sweden** – 77 GHz Radar Network Drone Detection system (RANDD)
- » **Seapattern Sweden** – Resilient och pålitlig elförsörjning
- » **Simlogic** – Virtuellt verklighet (VR) team träning för militär traumamedicinsk personal
- » **Spacemetric** – Multimission collaboration
- » **StromTech Sweden** – Robotbaserade luktsystem för säkerhets- och försvarstillämpningar
- » **Synclair Vision** – AI-drivet drönarkamerasystem för realtidsövervakning och hotdetektion
- » **VCN Components** – Additiv tillverkning av ballistiska skydd
- » **Vidhance** – Digital videoförbättring för rörliga kameror
- » **Voysys** – Teleopererad grävmaskin för militära insatser och humanitär minröjning

SATELLITLÖS DRÖNARNavigering

I-CONIC VISIONS 3D-KAMEROR STÄRKER DRÖNARES MOTSTÅNDSKRAFT.

”Genom att jämföra 3D-materialet med befintliga 3D-kartor hittar drönaren rätt utan satellitnavigering.”

MIKAEL STERN, I-CONIC VISION

MED DERAS TEKNIK skulle drönare aldrig missa sina mål. Fienden må sabotera gps och andra satellitbaserade navigerings-system – drönarna skulle fortfarande hitta rätt. Det är ett av de löften som I-conic Vision satsar sin existens på. Och den idé som gjorde att de blev antagna till Vinnovas och Försvarsmaktens program.

– Tekniken fungerar men vi behöver komma närmare Försvarsmakten för att bättre förstå deras behov och förutsättningar, förklarar Mikael Stern, vd och en av de två grundarna.

3D GER TÄLIGARE SYSTEM

TEKNIKEN GÅR UT på att en mjukvara skapar 3D-modeller från en drönarfilm, i takt med

att drönaren flyger över ett område. Genom att kontinuerligt jämföra 3D-materialet med befintliga 3D-kartor hittar drönaren rätt utan stöd av satellitnavigering.

Principen är inte ny men genom att göra det med 3D-rekonstruktion istället för bilder blir den mindre känslig för påverkan från väder, säsongsvariationer och ändrade ljusförhållanden, förklarar Mikael.

Det är för all del bara ett av företagets två ben. Det andra handlar om att skapa 3D-rekonstruktioner i realtid vilket innebär att användaren kan få en tredimensionell återgivning av händelser, inte bara områden. På webbplatsen beskriver de det som att man kan röra sig som i en animerad dataspelsvärld – fast i en modell av verkligheten.

Under det halvår som programmet pågår ska I-conic vision ta fram en anpassad version av navigeringsfunktionen, och förhoppningsvis etablera kontakt med lämplig integratör.

– Vi kommer inte att göra affärer med Försvarsmakten. Vår lösning behöver ju integreras i ett drönarsystem, förklarar Mikael.

Bolaget är inga nykomlingar inom försvarsområdet. De har fler relationer med aktörer inom försvarsindustrin, både den svenska och den internationella. Så den rent affärsmässiga sidan har de skaplig koll på. Deras förhopp-

ningar på programmet handlar främst om att få möjlighet att lära sig mer om vad Försvarsmakten behöver. ◀

OM TEKNIKEN

- »» Två eller fler drönare filmar samma yta.
- »» En dator i drönaren skapar 3D-bilder utifrån drönarnas filmsekvenser.
- »» Bilderna kan användas för navigering, genom att göra jämförelser med befintliga 3D-kartbilder.
- »» Tekniken kan också användas för att skapa 3D-modeller av verkligheten i realtid, vilket bland annat underlättar bedömning av siktlinjer.

OM I-CONIC VISION

- »» **Affärsidé/verksamhet:** Utvecklar mjukvara för att skapa 3D-information för tidskritiska tillämpningar, inom främst försvar och blåljusverksamhet.
- »» **Grundare:** Håkan Wiman, Mikael Stern
- »» **Grundat år:** 2019
- »» **Antal anställda:** 4
- »» **Finansiering:** Från grundarna och några affärsänglar.

SMARTA DRÖNARÖGON

DERAS DRÖNARKAMERA HAR PERIFERT SEENDE OCH KÄNNER IGEN HOT.

NÄR SJÖRÄDDNINGSSÄLLSKAPET FÅR ett larm lyfter en drönare från räddningsstationen. Den flyger till olycksplatsen och ger personalen en överblick av läget redan innan de hunnit ner till båten. När gruppen senare anländer till de nödställda kan de starta räddningsarbetet omedelbart; Tack vare drönarens bilder har de kunnat planera insatsen på väg ut.

Ännu beskriver inte scenariet vardagen för sjöräddarna, utan är snarare en målbild i forskningsprojektet Eyes on scene, som bedrivs tillsammans med bland andra Rise och Chalmers tekniska högskola.

Men det finns ett problem. Kameran ger en begränsad överblick av området. Eftersom användaren ensam styr kameran kan det hända

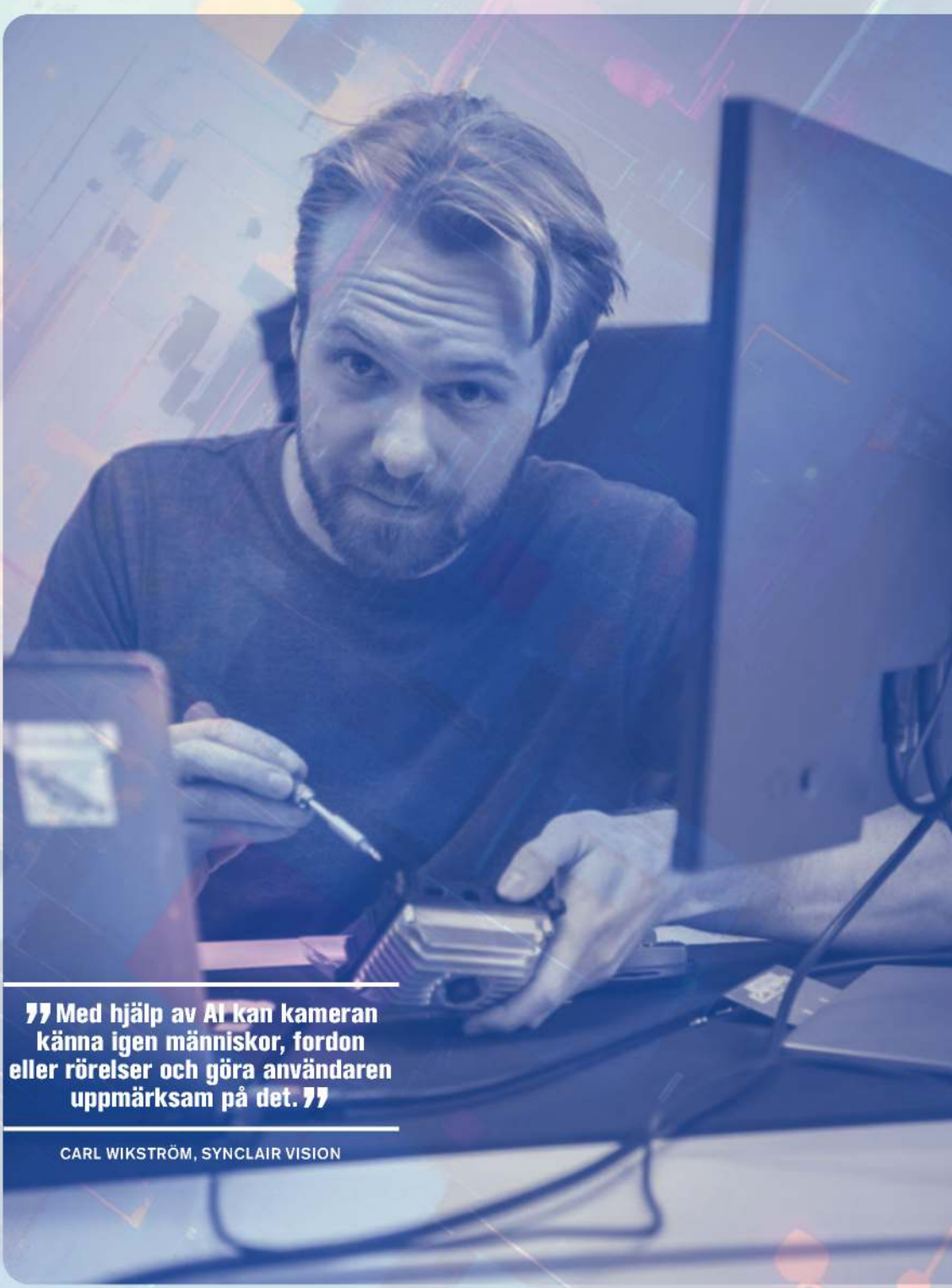
att man missar viktiga detaljer, då kameran inte kan titta på flera ställen samtidigt.

SE FLER OMRÅDEN SAMTIDIGT

CARL WIKSTRÖM OCH hans bolags lösning förefaller självklar: Använd en kamera som ser 180 grader och låt en dator skapa bildutsnitt ur 180-gradersvyn. På så sätt kan användaren få flera samtidiga videoströmmar från olika delar av området som drönaren flyger över.

Carl poängterar att drönaren också behåller uppmärksamheten över hela området. Med hjälp av AI kan kameran känna igen exempelvis människor, fordon eller rörelser och göra användaren uppmärksam på det även om denne för tillfället tittar på ett helt annat utsnitt av bilden.

”Med hjälp av AI kan kameran känna igen människor, fordon eller rörelser och göra användaren uppmärksam på det.”

CARL WIKSTRÖM, SYNCLAIR VISION

Hans bolag, Synclair Vision, grundades 2022 och redan då hade han och tre kompisar tagit fram en prototyp. Och redan då förekom kontakter med presumtiva kunder, internationella och svenska drönartillverkare. Intresset hos dem var påtagligt men de förklarade att de inte hade resurser nog att bygga in lösningen i sina produkter.

Det ändrades efter den 26 februari när Ryssland inledde den fullskaliga invasionen av Ukraina. Drönare blev strax glödheta.

– Det var en turning point för oss. Vi insåg att behovet av vår produkt skulle öka stort, vilket var skälet till att vi senare ändrade affärsstrategi.

För även om idén sprang ur ett behov hos SSRS, sjöräddningssällskapet, såg Carl och kollegorna att de skulle behöva närma sig försvarsindustrin. Search and rescue, som det internationella begreppet lyder, är trots allt en mycket begränsad marknad.

AFFÄRSMÄSSIG UTMANING

STEGET TILL MILITÄR ANVÄNDNING är inte särskilt långt rent tekniskt och funktionellt. Det handlar i båda fallen om att kunna identifiera objekt och rörelser på marken, eller på ytan.

– Men affärsmässigt är det svårt att skapa relationer med aktörer inom det militära, konstaterar Carl.

Det handlar inte bara om möjligheten att skapa affärer, utan också om att komma tillräckligt nära användarna för att verkligen förstå vad en soldat eller ett kompani behöver. För även om produkten är klar för kommersiell

lansering sedan ett halvår, kan den anpassas för att göra maximal nytta, förklarar han.

– Det handlar också om att få bra underlag så att vi kan fortsätta utveckla tekniken åt rätt håll. ◀

OM TEKNIKEN

- »» Kamerans objektiv ger en bildvinkel på 180 grader.
- »» Videoströmmen bearbetas av en liten, kraftfull dator i själva kameran. Den kan skapa flera bildutsnitt och visa dessa samtidigt, och även reagera på objekt eller skeenden i hela 180-gradersvyn.
- »» När exempelvis en person rör sig fångar kameran det och skickar en särskild bildström som visar händelsen.
- »» Genom att koppla samman 180-graderskameran med en mer konventionell kamera (som bara ser "en sak i taget") kan systemet växla över till den för att ge en mer detaljrik bild av just det utsnittet.

OM SYNCLAIR VISION

- »» **Affärsidé/verksamhet:** Intelligent kamera-system för drönare
- »» **Grundare:** Carl Jungerth, Carl Wikström, Fredrik Tegnell, Payam Tavakoli, Peter Wickenberg, Oscar Groppfeldt
- »» **Grundat år:** 2022
- »» **Antal anställda:** 6
- »» **Finansiering:** Egen finansiering och offentliga bidrag

MOBIL ELPRODUKTION

EGEN VATTENKRAFT MINSKAR SÅRBARHETEN I FÄLT.

VISIONEN: TRUPPEN LASTAR UR, reser tält, bygger förläggning. Två av lastbilarna innehåller små vattenkraftverk och ett batterisystem. Ett par timmar senare tänds lyset i stabstältet, datorer surrar igång och mindre elfordon börjar laddas. Konventionella dieselgeneratorer står kvar i lastbilen som reserver, orörda. Nu kommer elektriciteten ur den intelligenta ån. På samma sätt som hälften av all el som förbrukas i Sverige, från vattenkraft.

Niklas Boman, grundare av och vd för Seapattern, förklarar att det är ungefär två år kvar tills visionen kan bli verklighet.

– Men majoriteten av tekniken är klar, resten handlar om anpassningar för Försvarsmaktens förutsättningar och behov, säger han.

RÄTT MÖNSTER ÖKAR EFFEKTEN

FÖRETAGET SOM TILLVERKAR de små vattenkraftverken heter alltså Seapattern. Namnet avspeglar snarare den tekniska innovationen

A man with a beard and short hair, smiling, wearing a light-colored button-down shirt under a dark jacket. He is standing outdoors with a cityscape and a body of water in the background. The image has a pinkish-red tint and is overlaid with a network of glowing lines and nodes, suggesting a technical or digital theme.

”Tekniken är ursprungligen tänkt som ett komplement till befintliga vattenkraftverk i det svenska kraftnätet.”

NIKLAS BOMAN, SEAPATTERN

än själva slutprodukten – elkraft ur små mobila system; Genom att placera flera sammankopplade aggregat i vattenströmmen i ett särskilt mönster, ökar den totala effekten.

Hur stor effekt systemet ger beror på flera faktorer. Exempelvis hur många enheter som används (begränsas av utrymmet i vattnet) och hur starkt vattenflödet är.

Tekniken är ursprungligen tänkt som ett komplement till befintliga vattenkraftverk i det svenska kraftnätet. Enligt företaget självt kan systemet öka effekten med tio procent, genom att utnyttja en del av kraften i vattenflödet som uppstår efter att vattnet passerat de "stora" turbinerna. En annan tanke är att den här typen av små lösningar kan användas för att stärka motståndskraften i det svenska elnätet, alltså som en del av landets totalförsvar.

– Hälften av all el kommer från ungefär 200 vattenkraftverk i norra Sverige, vilket gör elförsörjningen sårbar för attacker och sabotage. System som vårt kan användas som en del i kompletterande lokal elproduktion över hela landet, säger han.

Med en bakgrund från Saab, där han arbetade med Gripen E, är Niklas bekant med den militära världen. Men konstaterar samtidigt att Vinnovaprogrammet är välkommet eftersom nästa steg innebär att de behöver komma nära verksamheten i Försvarsmakten, för att i detalj

förstå hur en militär version av tekniken behöver se ut och fungera.

– Det rör allt från hur systemet bäst lastas på lastbilar till mjukvarumässiga delar inte minst kring säkerheten, säger han. ◀

OM TEKNIKEN

- » Små flottar med vertikala turbiner, "Darrieus-turbiner", placeras i strömmande vatten.
- » Genom att placera flera sammankopplade enheter i ett särskilt mönster förstärks effekten.
- » Ett batterisystem används för lagring av elkraften, som distribueras via ett så kallat mikronät till förbrukare på exempelvis förlägningsplatsen.
- » Ett typiskt system kan användas för all elförbrukning i en större förlägningsplats.

OM SEAPATTERN:

- » **Affärsidé/verksamhet:** Vattenkraftssystem för civila och militära ändamål
- » **Grundare:** Niklas Boman och Marcus Filipsson
- » **Grundat år:** 2000
- » **Antal anställda:** ca 4 heltid samt konsulter, partners

STÅLMANNEN

MED 3D-SKRIVARE OCH STÅLPULVER VILL VBN COMPONENTS TILLVERKA BALLISTISKA SKYDD I VÄRLDSKLASS – PÅ REKORDTID.

BEGREPPET OANSENLIG SKULLE kunna illustreras av ett fotografi av huset som VBN Components sitter i. Ett anonymt tvåvåningshus i ett industriområde i Uppsala, ett stenkast från Ikea. Snöslasket under den grå himlen har förstås inget med verksamheten att göra, men understryker budskapet: här finns inget att yvas över.

Dock: det yttre har sällan särskilt mycket med det inre att göra. Också detta förhållande skulle kunna illustreras av bolaget som huserar här. Bakom verkstadsportarna på husets gavel printas ståldetaljer i väldigt dyra 3D-skrivare, med en väldigt särskild teknik.

GIJORDE DET OMÖJLIGA

NÄR ULRIK BESTE startade bolaget tillsammans med två kollegor fick han veta att "det går inte". Men han gav sig inte och hittade snart en maskin i Göteborg, hos bolaget Arcam, som han insåg skulle kunna göra jobbet.

– Exakt hur vi har fått det att fungera kan jag inte gå in på. Men vi har väldigt många patent...

Ståldetaljerna som lämnar Uppsala-företaget går avsevärt snabbare att tillverka jämfört med konventionella metoder, och har också egenskaper som vida överstiger "vanligt" stål, hävdar Ulrik.

Metallerna kan göras starkare, segare och motståndskraftigare än 'vanligt' stål.

ULRIK BESTE, VBN COMPONENTS

Snart, hoppas han, kommer tekniken att kunna användas för att tillverka så kallade ballistiska skydd. Kroppsskydd, kanske. Fordonsskydd, förmodligen. Exakt vad det kan röra sig om är i skrivande stund oklart. Men två högskolestuderande gör sitt exjobb på företaget och ägnar hela dagarna åt att ta reda på hur militära behov ser ut, som en del i Vinnova-programmet.

– Vi vet att vår teknik fungerar, vad vi kan åstadkomma med den och hur. Nu ligger fokus på att ta reda på vad militär verksamhet behöver och hur vi kan möta det behovet, säger Ulrik.

STARKARE STÅL

HAN HAR ALLTSÅ ingen klar bild av hur VBN Components kan hjälpa till att stärka Sveriges försvar, men är övertygad om att de kan göra det. Helt enkelt för att materialen – de sex olika metallerna – och själva tillverkningsprocessen i många avseenden är överlägsna traditionell tillverkning. Kortfattat kan metallerna göras starkare, segare och motståndskraftigare mot nötning och annan mekanisk påverkan än "vanligt" stål, något förenklat för att stålet blir renare och mer kompakt.

– Själva tillverkningsprocessen är en annan avgörande fördel. Medan ugnar och valsverk

eller motsvarande kostar miljarder, ligger prislappen för de maskiner vi använder på i storleksordning tio miljoner.

En bärande del i bolagets affärsmodell är att kunden licenstillverkar detaljer själv, med egen tillverkningsutrustning. I ett försvarsperspektiv skulle det kunna innebära att tillverkningen sprids ut geografiskt, för att minska sårbarheter i händelse av krig. ◀

OM TENIKEN

- » En elektronkanon "bränner" en form i tunna skikt på 0,1 till 1 mm av metallpulver. Komponenten byggs på detta sätt skikt för skikt.
- » Bland annat genom att variera hur elektronkanonen arbetar kan olika delar av

detaljen ges olika kvaliteter.

- » Komponenter tryckbehandlas för att eliminera porer i stålet, och hädas i samma process.
- » Tekniken ger slitstarkare komponenter, mindre materialspill och mycket snabbare produktion jämfört med traditionell stålbearbetning.

OM VBN COMPONENTS

- » **Verksamhet:** Materialutvecklingsbolag för additiv tillverkning ("3D-printning") av hårda och utmattningsåliga metaller.
- » **Grundare:** Ulrik Beste, Martin Nilsson, Peter Vikner
- » **Grundat år:** 2008
- » **Antal anställda:** 7
- » **Finansiering:** Privata investerare

SÄTTER FÖRAREN I SÄKERHET

BEHÖVS VERKLIGEN EN FÖRARE I ALLA FORDON? VOYSYS SÄGER NEJ.

TORKEL DANIELSSON SITTER på kontoret på Knäppingsborgsgatan i Norrköping. På bildskärmen: utsikten från förarplatsen i en gaffeltruck, i ett varulager åtta tidszoner västerut. Närmare bestämt i Denver, Colorado, USA. Strax vrider han på ratten och trycker ner gaspedalen, och ser samtidigt hur trucken rör sig framåt. Han närmar sig ett lagerställage och svänger undan för det.

Det hela är tämligen ospännande. En man i Norrköping kör en gaffeltruck i Denver på andra sidan Atlanten. Men så här då: en man eller kvinna sitter väl skyddad framför en datorskärm och kör ett minröjningsfordon i en helt annan del av terrängen. Eller kanske detta: grävmaskinen som gräver skyttevärn körs av en person på tryggt avstånd från ... Du förstår.

FJÄRRSTYRNING EXTREME

EXAKT VAD VOYSYS teknik för fjärrstyrning kan innebära för Försvarsmakten återstår att se, enligt grundaren och vd Torkel Danielsson. Det är delvis för att få svar på den frågan som de ansökte till det civilmilitära innovationsprogrammet.

Novisen må utbrista: fjärrstyrning är väl inget nytt! Det är ju så varenda unge flyger sin

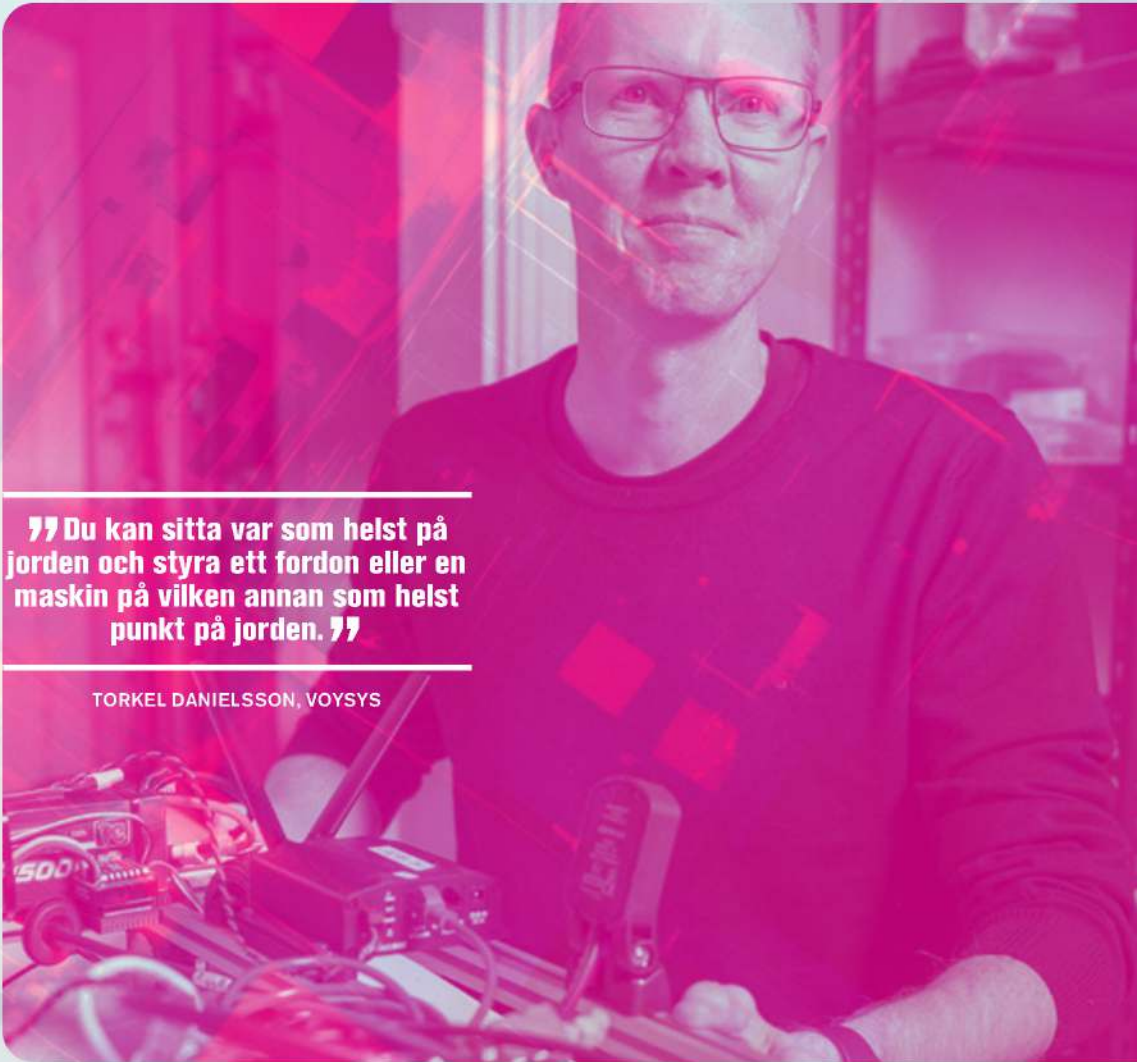
leksaksdrönare. Vadan allt väsen?

Utvecklaren på företaget, Viktor Kasimir, påpekar att deras fjärrstyrning sker via mobilnät och över internet. Vilket gör det möjligt att sitta var som helst på jorden och styra ett fordon eller en maskin på vilken annan som helst punkt på jorden – så länge båda ställena har tillgång till mobilt internet. Det behöver inte ens vara särskilt stabila nät. Voysys teknik är utvecklad särskilt med tanke på just att nätens kvalitet ofta varierar kraftigt.

Fortfarande inte övertygad? Den stora utmaningen i uppgiften att fjärrstyra över internet är att något som kallas latency, fördröjning. Kort sagt måste trucken (eller stridsfordonet?) svänga exakt samtidigt som föraren vrider på ratten, eller vickar på styrspaken. Och bilden som fordonets kameror förmedlar till föraren måste visa situationen i verklig realtid.

Medan problemformuleringen är enkel är lösningen desto knepigare. Men det är alltså i korthet den som Voysys levererar.

– Vi hade börjat jobba med Volvo kring ett projekt för att fjärrstyra grävmaskiner när Vinnova utlyste platserna i det här programmet, och även om vi inte har fullkomligt klart

”Du kan sitta var som helst på jorden och styra ett fordon eller en maskin på vilken annan som helst punkt på jorden.”

TORKEL DANIELSSON, VOYSYS

för oss hur vår lösning kan användas i militärt sammanhang inser vi att det borde finnas många så kallade use cases, säger Torkel. ◀

OM TEKNIKEN

- » Fjärrstyrningen fungerar över alla typer av digitala nätverk – 4G/5G, satellit, radiolänkar.
- » Det föraren ser genom fordonets kameror är det som faktiskt sker, med en försumbar fördröjning på några millisekunder. På samma sätt reagerar fordonet omedelbart på förarens styrsignaler.
- » Mjukvaran i systemet ser till att utnyttja

nätverken maximalt i varje ögonblick. Om kvaliteten tillfälligt sjunker anpassas signaleringen ögonblickligen så att föraren alltid har full kontroll på fordonet eller maskinen.

- » Nätverk av mycket låg kvalitet kan användas.

OM VOYSYS

- » **Verksamhet:** Mjukvara för fjärrstyrning av fordon och maskiner.
- » **Grundare:** Torkel Danielsson, Jonathan Nilsson, Magnus Persson
- » **Grundat år:** 2014
- » **Antal anställda:** 5
- » **Finansiering:** Ingen extern finansiering

HISTORISK ESKORT

HMS HÄRNÖSAND VAR i slutet av januari med om att skriva historia genom att vara del av den operation som syftade till att en svensk mekaniserad bataljon på ett säkert sätt kunde transporteras från Sverige till Riga, där de ingår i Natos multinationella brigad i Lettland.

– Våra korvetter, i detta fall av Visby-klass, har förmåga att tillsammans med marinens landbaserade sensorer skapa en god lägesbild över stora områden, säger örlogskapten Birger Axelsson, fartygschef på HMS Härnösand.

I operationen deltog även enheter ur flygvapnet, som på ett effektivt sätt kunde komplettera marinens lägesbild i Östersjön.

– Den här typen av operation är en naturlig del av marinens vardag. Även om det här var ett tillfälle av historisk karaktär är vi alltid beredda att genomföra insatsverksamhet såväl nationellt som tillsammans med våra allierade, säger Birger Axelsson. ◀

Text **Försvarsmakten** Foto **Ola Jacobsen**

Korvetterna HMS Härnösand och HMS Karlstad stod tillsammans med enheter från flygvapnet för skyddet av transporten.

VINTERENHETEN

FMVE genomför utbildningar i dykning i subarktisk miljö på uppdrag av Försvarsmaktens dykeri och navalmedicinska centrum, FMDNC. Dykarna Johan Landström och Gustav Englund är vana stridsparskamrater. "Det här är ett drömjobb, det finns inget bättre", säger Johan.

KYLSLAGET

**FÖRSVARSMAKTENS VINTERENHET VID
I 19 I BODEN VERKAR I ETT AV VÄRLDENS
MILITÄRSTRATEGISKT MEST VIKTIGA
OMRÅDEN. DET GEOGRAFISKA LÄGET, DET
SUBARKTISKA KLIMATET OCH UTBILDNINGAR
SOM VÅRDAR OCH UTVECKLAR EN
KUNSKAPSTRADITION SOM STRÄCKER SIG
GENERATIONER TILLBAKA GÖR ENHETEN UNIK.**

Text *Sofia Kalmeborg/FST Komm* Foto *David Kristiansen & Mats Carlsson/I19*

VINTERENHETEN

VINTERFÖRMÅGA ÄR MER än att överleva. Den är att kunna vända miljön och kunskaperna till din fördel och kunna avgöra i en operation. Och den behövs på alla Försvarsmaktens förband. Det säger Anders Killmey, chef på Försvarsmaktens Vinterenhet.

Den har en nationell och en internationell avdelning. Den nationella ansvarar bland annat för innehållet i grundkurs i vinterförmåga, som alla kadetter genomför. Petter Aspegren, hemmahörande vid Norrlands Dragonregemente, K4, genomför sin specialistofficersutbildning vid Markstridsskolan och är nu i Boden för just Grundkurs vinterförmåga.

– Kursen ger en grundläggande förståelse för vintermiljön och dess begränsningar. Rent praktiskt handlar det

bland annat om grundläggande skidteknik med pulka, ensamdygn och övning i isvak, säger han.

KYLAN BESTÄMMER

JUST ISVAKSÖVNINGEN ÄR inställd på grund av för sträng kyla.

– Kylan bestämmer här uppe. Den och snön gör att allt tar längre tid. Du kan inte bara sätta dig på ryggsäcken vid en kort rast, som på sommaren. Du måste byta om, byta strumpor, koka nytt vatten, äta och dricka. Övar du mycket i vintermiljö ger det en högre förståelse för disciplin, säger han.

Hans lärare i fysiskt stridsvärde, Mikael Windahl, håller med.

– Du kan inte göra fel, du måste veta vad du håller på

med. Många är ovana vid vintermiljö och kanske aldrig stått på ett par skidor så det är viktigt att utbildningsupplägget blir bra.

Ute på Ängesholmen i Luleälven bedrivs en annan av Vinterenhetens verksamheter. Dykarna Johan Landström och Gustav Englund ska precis ge sig ner under isen. FMVE genomför kurser i dykning i subarktisk miljö på uppdrag av Försvarsmaktens dykeri och navalmedicinska centrum, FMDNC. I dag pågår prov och försök.

– Problemet med att dyka vintertid är inte bara att det är kallt utan att vi tappar tryck hela tiden genom systemen och det blir isbildning. Dessutom har vi öppet, strömmande vatten här i älven på grund av kraftverk. Det gör att enorma

Kadetter från specialistofficersutbildningen vid Markstridsskolan får sin grundkurs i vinterutbildning.

"Det är kylan som bestämmer här uppe.", säger Petter Aspegren, kadett vid Markstridsskolan.

mängder kyla kan sugas ner i vatten utan att frysa. Vi kan ha minusgrader i vattnet, säger Magnus Löhr, dykofficer och dykeritjänstledare.

Efter en dryg halvtimme i det minusgradiga vattnet är det dags att ta upp dykarna.

– Du kan verka effektivt i 30-40 minuter. Därefter riskerar du att tappa känsel i händerna så att du inte kan hantera utrustningen, säger Magnus Löhr.

INSTÄNGD UNDER ISEN

JOHAN LANDSTRÖM KOMMER upp ur vattnet.

– Det har gått bra. Det känns att man ansträngt sig, som att jag sprungit ett lågintensivt lopp, man får hela tiden ligga och paddla motströms.

I dykutbildningen ingår att man som elev får uppleva att känna sig instängd under isen.

– Vi simmar rakt in där isen

?? Du kan verka effektivt i 30-40 minuter. Därefter riskerar du att tappa känsel i händerna så att du inte kan hantera din utrustning.??

möter land. Där finns ingen utväg fritt uppåt. Man får använda händerna mycket, gräva sig fram, sen ut mot strömmen. Där får man ligga och hålla i sig i stenar och hålla huvudet uppåt, säger han.

Vattnet kräver, precis som kylan och snön, respekt.

– Jag litar fullständigt på min stridsparskamrat. Det är han som håller liv i mig och jag i honom. Sen har vi dem här uppe som håller i linan. Det känns helt säkert. Och det är jag själv som satt ihop utrustningen så jag vet att allt sitter ihop som det ska.

I skogarna norr om Kalix, bara några mil väster om finska

gränsen genomför FMVE den internationella kursen Winter Warfare Course.

SÄTTER NIVÅN

VID DEN KURS som pågår deltar elever från USA, Danmark och Holland. Inom ramen för State Partnership Program deltar även representanter från New York National Guard. Förutom internationella elever finns även instruktörer från andra länder. En som deltagit vid ett flertal kurser som instruktör är Dennis från Danmark.

– Vad den svenska vinterenheten gör här vad gäller vinterutbildning sätter nivån för resten av världen. Det är helt unikt.

Alla kadetter får den grundläggande vinterutbildningen. Skidorna är en elementär del.

Mattias (vänster) är en av de amerikanska instruktörerna som utbildar deltagare i kursen Winter Warfare Course i skogarna norr om Kalix. Mikael Windahl (höger) är lärare i fysiskt stridsvärde vid Markstridsskolan.

Vi danskar kommer aldrig att uppnå samma nivå eftersom vi inte har förutsättningarna, men vi försöker stötta där vi kan eftersom vi också behöver vinterutbildningen. Alla mina instruktörer brinner för det här och vill bidra och även utvecklas själva, säger han.

ETT ANDRA HEM

KONCEPTET ÄR TRAIN the trainers, att utbilda dem som ska utbilda.

– Det är avgörande att öva, bibehålla och utveckla kunskaperna. I vintermiljö kan brist på kunskap och förmåga vara direkt farligt. Jag är här ofta, det är något av ett andra hem. Och vi instruktörer har ett stort nätverk.

Fredrik Flink är chef för Vinterenhetsens internationella avdelning.

– Rent geografiskt är det

”I vintermiljö kan brist på kunskap och förmåga vara direkt farligt. Jag är här ofta, det är något av ett andra hem.”

här på en högre breddgrad än Fairbanks i Alaska. Jag jobbade åt USA under tre vintrar, i Montana. Det är på samma breddgrader som Frankrike. Förutsättningarna här är unika. En och annan amerikansk general har blivit förvånad över att det finns infrastruktur här uppe, att folk bor här. De har haft en bild av ryska tundran eller norra Alaska. Men allt finns ju här.

DIGITALT UTBUD

HAN SÄGER ATT de stora glesbefolkade områdena ger unika träningsmöjligheter.

– Trots stor efterfrågan och väldigt små resurser har vi

byggt upp en verksamhet som gjort ett stort avtryck. Det är många som vill hit och öva. Vi fokuserar på att utbilda instruktörer eller dedikerade team. Här får de inte bara övningsområdet och miljön utan även instruktörer som ger dem en tydlig målbild men framförallt ett syfte med varför, säger Fredrik Flink.

Han säger att den amerikanska försvarsmakten numera använder delar av vinterenhetsens digitala utbud samt typövningar i sina utbildningar.

– På engelska heter vi Subarctic Warfare Center. Det handlar inte bara om årstiden utan om geografien. Att strida

Anders Killmey är chef för Försvarmaktens Vinterenhet. Fredrik Flink är chef för den internationella avdelningen.

Dykaren Johan Landström gör sig redo att ge sig ner under ytan.

i maj när det är ljust, blött och översvämningar är det värsta som finns. Vinter är enkelt, barmark svårt. I kursutbudet finns även en barmarkskurs.

INTERNATIONELLA UTBILDNINGAR

HAN DRAR ETT axplock av de internationella utbildningarna:

– Vi har lavinterräng, avancerad krigssjukvård, prickskytte i vintermiljö ... Det senare kan ju handla om hur man skjuter långhåll i vintermiljö och kanske behöver ligga och vänta i 48 timmar utan att frysa ihjäl eller lämna termisk signatur. Vi har utbildningar i JTAGS (joint tactical ground station) där man pratar med stridsflyg och tar emot och utvärderar sensorinformation. Vi har även advanced snow mobile operation course.

Det är vykortsvackert med sol på gnistrande snö i sko-

”Det vi får här kan vi inte få någon annanstans. Mycket handlar om instruktörernas erfarenhet och kunskap.”

garna där kursen genomförs. Colby Arnold från New York National Guard har aldrig stått på ett par skidor och medger att det är något av en utmaning, särskilt när man ska hantera ett vapen samtidigt. Men den stora prövningen är att kunna verka och strida i kylan och snön.

Mattias som har varit här flera gånger är en av de amerikanska instruktörerna under kursen

– Det vi får här kan vi inte få någon annanstans. Mycket handlar om instruktörernas erfarenhet och kunskap. Män-niskor här har vuxit upp i denna miljö. I USA blir instruktörerna stationerade i vintermiljö en

begränsad period, men de kan den inte från början, säger han.

Han säger att det känns särskilt angeläget att bygga kunskap i ett skakigt omvärldsläge.

– Världen krymper och det blir viktigare att samarbeta och stötta varandra.

FORTSÄTTNINGSKURS

TILLBAKA PÅ LULEÄLVENS is förevisar Vinterenhetens Mia Aronsson hur man tar sig upp ur en isvak med skidor och packning. Det är fortsättningskursen där isvaksmomentet är utbyggt. Hon har gjort det tidigare.

– Det var bara tio, elva mi-

I skogarna norr om Kalix genomför FMVE den internationella kursen Winter Warfare Course. "Vad den svenska vinterenheten gör här sätter nivån för resten av världen", säger instruktören Dennis från Danmark.

nusgrader så det var rätt gött. Bara man får på sig torra kläder så är det lugnt, säger hon vant.

Dagen efter står hon på Kusträsk skjutfält där det är dags för samma fortsättningskurs att öva strid på skidor.

– Under fortsättningskursen strider eleverna mycket mer och på en högre nivå. De genomför rekognosering av is och myr och lär sig ta sig fram där. Det är mer sjukvård, teknik, logistik och strid på skidor, säger Mia.

I kursen ingår även utbildning i teknisk tjänst och logistik.

Vinterenhetens chef Anders Killmey är med ute på fältet. Det är uppenbart att han känner och brinner för verksamheten.

– Det finns många exempel på hur vintermiljö påverkat utfall. Ett är krigsvintern -39 då

Finland, numerärt underlägsna, utnyttjade vinterförhållandena till sin fördel och lyckades slå ner den ryska offensiven in i Finland. Det handlar om rätt materiel och träning. Det är dit vi måste komma, att inte bara kunna överleva utan även uppnå operativ effekt, säger han.

OMVÄRLDSLÄGET ÖKAR PRESSEN

HAN SÄGER ATT om vi är övade och utrustade för att kunna verka i den subarktiska miljön, då kan vi lösa uppgifter över hela spektrat.

– Vi måste koppla det till att vi ska vara en del i Natos avskräckning. Vi ska också koppla det till vår tillväxt där vi ska gå mot att 2028 vara två brigader med subarktisk förmåga.

– Tre saker måste hänga samman: människa, maskin

och miljö. Och inte bara på lägsta nivå. Man måste på alla nivåer förstå vilka anpassningar som måste göras. Hur man leder och nyttjar resurser.

Han tror att det allvarsamma omvärldsläget kan komma att skynda på saker.

– Det kommer att påverka behovet av träning och att utveckla metoder. Det här området är ett extremt viktigt strategiskt område för Nato. Om det händer något är det vi som är där först, tillsammans med Norge och Finland. Det är vi som måste kunna ta striden i steg ett. Sen måste förstärkningsresurserna kunna fylla på. Kommer de då hit utan att vara tillräckligt förberedda för att kunna lösa uppgiften, då är det snudd på att de bara blir en belastning. ◀

AK24 ÖVERTYGAR

AK24, Försvarmaktens nya automatkarbin. En blek kopia på AK4 och AK5 eller vapnet som soldater och officerare längtat efter? Forum har provskjutit den för att se om den kan matcha sina föregångare.

DET ÄR EN kall och regnig decemberdag och vi befinner oss på Livgardet utanför Stockholm. Den exakta platsen är deras inomhus-skjutbana Sofiero. Till skillnad mot utomhus är det utmärkta förhållanden för testskjutning inne i hallen.

Låt mig säga det på en gång, det här är en riktigt bra bössa. När man tar vapnet i handen slås man direkt av hur lätt och smidigt det känns. Vikten utan magasin är på lite drygt tre kilo, att jämföra med AK5C som väger runt fyra och ett halvt kilo. Och det gör skillnad.

KÄNNS PLASTIG

JAG Börjar med att ta isär och sätta ihop vapnet och får samtidigt en snabb utbildning om de olika delarnas funktion och namn. Inte för att de nu var så många delar att ta isär, men det känns som lite fler än på AK4 och AK5C. Delarna på AK24 känns lite mer plastiga och billiga och det är också något som jag tycker skiljer de olika vapnen åt. De äldre versionerna är mer robusta och tåliga. Den här är lite sladdrig och mer åt amerikanska M16. Men det behöver inte innebära att den är dålig och svår att skjuta med. Vi återkommer till det.

Karbinen tillverkas av finska företaget Sako, som har ett

koncept som bland annat bygger på vapen från amerikanska Armalite och Colt. Och där har vi kanske förklaringen till att AK24 är just lite plastig och sladdrig. Trots det är prislappen på vapnet med alla tillbehör runt 45 000 kronor. En summa som man inte ska förakta om man betänker att Försvarsmakten ska ha omkring 40 000 karbiner. På sikt kanske fler.

Så är det antligen dags för testskjutning. Magasinet finns i två versioner – en för 20 patroner och en för 30 patroner. För svensk del kommer det vara magasin med 30 patroner som levereras med vapnet. Jag fyller på mitt magasin med tre patroner av kaliber 5,56 och laddar vapnet. Jag får välja skjutställning och prövar både liggande, knästående och stående. Valet faller på knästående.

Den första rundan går i ganska lugnt tempo och jag behöver lägga lite energi på att lära mig hur siktet fungerar. Det är ett rödpunktsikte där man bara lägger den röda prickken i siktet där man vill träffa och sedan trycker av. Träffbilderna är mer än godkända och alla tre skotten ligger väl samlade i mitten av figuren. Jag kan redan nu konstatera att vapnet är extremt lätt att skjuta med, inte minst tack vare den låga vikten och mjuka rekyl. Föregångarna är inte i

närheten. De spelar helt enkelt inte i samma division.

VÄL SAMLAD SKOTTBILD

OM DEN FÖRSTA rundan var lite långsam så är den andra desto snabbare. Jag bränner helt enkelt av mina tre skott så snabbt jag kan. Och träffbilderna är densamma – väl samlad och mitt i målet. Här slås jag också av att ljudknallen när man avfyrar är otroligt låg för den här typen av vapen. En finess för att underlätta för soldaterna är också att både magasin- och sistaskottspärren finns på båda sidorna. Något som underlättar för vänsterhänta skyttar. Dessutom går kolven att skjuta in och på ett enkelt sätt göra vapnet kortare. En funktion som garanterat kommer att hjälpa soldater med korta armar.

Sammanfattningsvis är AK 24 ett riktigt bra vapen. Det är lätt att använda, funktionerna är genomtänkta och det är anpassat för både höger- och vänsterhänta skyttar och soldater i olika kroppsstorlekar. Det enda negativa är kanske att det känns lite plastigt. Men med tanke på att allt annat är på pluskontot kan slutresultatet inte bli något annat än fem auttomatkarbiner av fem möjliga. Och skulle någon kollega i Nato fråga vad vi tycker så är svaret – it's a damn good weapon! ◀

Text Philip Simon/Försvarsmakten

VÄNSTER: Det nya vapnet är lättare och smidigare än AK5C, och har en mjukare rekyl. HÖGER: Philip Simon jobbar på Operationsledningen.

BALTIC SENTRY

ÖSTERSJÖVÄKTARE

Oscar Alm har just avslutat en sex dygn lång tjänstgöring ombord på HMS Visby i Baltic Sentry, Natos operation för avskräckning från sabotage av ledningar och kablar.

Text & foto Joakim Nordstrand/Marinbasen

Sergeant Oscar Alm är telestridsbefäl ombord på HMS Visby.

Hur kändes det att befinna sig under Natobefäl tillsammans med andra allierade?

– Egentligen inte jättestor skillnad, det var längesen vi övergick till att ledas på engelska och vi har länge jobbat som samarbetspartner. Nytt är att ta del av nya orderverk som delgavs fartyget inför att bli överlämnade till Natobefäl.

– Det som skiljer sig en aning är också att rapporter skickas i ett mycket rakare språk, alltså det är lite mer

formaliserat och tydligare.

Märks det ombord och i övriga besättningen att det är annat befäl?

– Det var påtagligt att det var en historisk händelse såklart, men när vi väl var ute på insatsen var det inte jättestor skillnad mot en vanlig nationell operation. Business as usual.

Vad har ni gjort rent konkret?

– Det fartyget har utfört under Baltic Sentry är att vi gjort en

förstärkt sjöövervakning. Det har varit mer fokus på att tala i radio, vi har gjort fler anrop till andra fartyg. Vi har också gjort flera "Broadcastmeddelanden" vilket innebär att vi berättar om Baltic Sentry för fartyg runt om oss över VHF-radio, kanal 16. Vi ber då den civila trafiken att inkomma med uppgifter om de har sett något som är utanför normalbild. Man kan säga att andra fartyg hjälper oss genom att bli våra ögon. Detta gjordes var fjärde timme över tid.

Är det några särskilda händelser under uppdraget som "står ut"?

– Vi har inte firat något särskilt sen vi gick med i Nato säger Oscar Alm. Det man däremot undrar är hur det kommer att bli i framtiden, blir det längre körtider för oss, ska vi vara ute flera månader i sträck till exempel. Det är mycket som är oklart, men spännande. Vi får förhoppningsvis ett större nätverk med kollegor utomlands som jobbar inom samma tjänstegren och som gör att man utvecklas inom eget område. ◀

"FÖRSTA GÅNGEN UNDER DIREKT NATOLEDNING"

Under Natooperationen Baltic Sentry förstärks sjöövervakningen i Östersjön, för att avskräcka från sabotage av kritisk undervattensinfrastruktur. Sverige bidrar med korvetter, stödfartyg och ett radarspaningsflygplan.

– För första gången ställer vi ytfartyg ur svenska marinen under direkt ledning av Nato i en

insats. Det gör vi efter mindre än ett år i alliansen och visar att vi är en trovärdig och pålitlig allierad, säger marinchef Johan Norlén.

Operationen fortgår tills vidare och är ett svar på de händelser där undervattenskablar i Östersjön har skadats. Nu senast mellan Estland och Finland den 25 december.

Enligt General Cavoli, Natos högste

befälhavare i Europa, är operationen också en tydlig signal om alliansens sammanhållning och förmåga att snabbt agera på den här typen av händelser.

Natos operativa Högkvarter i Brunssum leder operationen och samordnar alla flyg- och fartygsrörelser, med stort stöd av staben CTF Baltic i Tyskland – där flera svenska officerare tjänstgör.

Johan Norlén, marinchef.

TYNGDLYFTARNA I UNGERN

Text **Clara Karlsson**

Illustration **Fredrik Tjernström**

Foto **Clara Karlsson**

MITT UTE PÅ den ungerska landsbygden i staden Pápa med 30 000 invånare ligger det multinationella förbandet Heavy Airlift Wing (HAW), cirka två timmar från Ungerns huvudstad Budapest. HAW har sin bas på Pápa Airbase och är den flygoperativa delen i det trettiåriga multinationella samarbetet Strategic Airlift Capability (SAC) som sträcker sig fram till 2038.

I SAC-samarbetet ingår tolv medlemsnationer: Ungern, USA, Slovenien, Norge, Nederländerna, Finland, Bulgarien, Estland, Litauen, Polen, Rumänien och Sverige. Tillsammans opererar och bemannar länderna tre stycken Boeing C-17 Globemaster III. Idag arbetar kring 150 personer med att tillhandahålla strategisk lufttransportkapacitet.

Sverige disponerar cirka 500 flygtimmar om året, vilket motsvarar cirka 17 procent av den totala flygtiden på 3 165 timmar. Efter USA är Sverige den nation som har flest flygtimmar.

EVAKUERADE UR AFGHANISTAN

HAW:S STRATEGISKA UPPDRAG har varit att transportera personal och materiel till intresseområden såsom Afghanistan, delar av Afrika samt vid humanitära insatser. Dessa är bland annat evakueringen i Kabul och jordbävningen i Turkiet 2023.

Boeing C-17 är ett långdistanstransportflyg med flera kompetenser, bland annat taktisk flygning, kan lufttankas och landa på kortbana på cirka 1 000 meter. Lastkapaciteten är 77 ton och som exempel går det att lasta tre Blackhawk-helikoptrar i lastutrymmet.

Skaraborgs flygflottilj F 7 är det förband som rekryterar personal som arbetar på HAW. Sedan starten 2008 har 94 svenskar arbetat på förban-

SEDAN 2009 HAR SVENSK PERSONAL FRÅN OLIKA FÖRSVARSGRENAR ARBETAT PÅ HEAVY AIRLIFT WING I UNGERSKA PÁPA. DERAS UPPGIFT: ATT TILLHANDAHÅLLA STRATEGISK LUFTTRANSPORTKAPACITET MED DE TRE C-17 PLANEN SOM LÄNDERNA BEMANNAR TILLSAMMANS.

det, idag jobbar 26 svenskar i olika yrkesroller som bland annat Loadmaster, Flying Crew Chief och Chief of Staff för att nämna några.

Oavsett yrkesroll arbetar man med individer från de olika medlemsnationerna i en multinationell arbetsmiljö där olika kulturer och sätt att arbeta möts. Till exempel kan man vara ensam svensk i besättningen på ett uppdrag med amerikaner, rumäner och slovenier i teamet.

Vid anställning vid HAW skriver man på ett URA-kontrakt, det vill säga ett utlandskontrakt. Kontraktet sträcker sig mellan tre till fyra år. Vid rekrytering anställer man personal från alla försvarsgrenar.

VERKSAMHET FÖR MEDFÖLJANDE

DET FINNS MÖJLIGHET att flytta ner med sin familj. I nuläget består kontingenten med medföljande familjer av cirka 65 personer varav ett tiotal av dem är skolbarn. I Pápa finns skolverksamhet där barn från förskoleåldern till High School kan gå på Quality School International. Undervisningen sker på engelska och på skolan finns även en svensk lärare anställd. Det finns även möjlighet att läsa ämnen via Sofia Distans för att erhålla gymnasiekompetens samt att studera gymnasieprogram via Hermods i form av distansstudier.

För de familjemedlemmar som flyttar med ner till Pápa finns det en medföljandeverksamhet, även kallad spouse-verksamhet. Där umgås man med familjer från andra nationer vid gemensamma luncher som arrangeras landsvis. Andra exempel är Halloweenfiranden, bokklubbar och Norwegian Christmas Market. Svenskar träffas och firar bland annat midsommar tillsammans, anordnar julfester och går på gemensamma luncher. <

DE JOBBAR PÅ HEAVY AIRLIFT WING

HUR ÄR DET ATT JOBBA I EN MULTINATIONELL MILJÖ? VILKA ÄR DE STÖRSTA UTMANINGARNA OCH HUR ÄR DET ATT BO I EN MINDRE ORT I UNGERN? MÖT STEFAN, LARS OCH BRITTIN SOM ALLA JOBBAR PÅ FÖRBANDET HEAVY AIRLIFT WING (HAW).

BRITTIN KIMMEL, USA

"SVENSKAR ÄR MYCKET PROFESSIONELLA"

I snart sex år har amerikanen Brittin Kimmel arbetat som lastmästare på C-17 på HAW i Pápa.

LASTMÄSTAREN TAR HAND OM lastsäkerheten ombord.

– Vi kontrollerar säkerheten både före och efter flygning, kontrollerar lastutrymmet och balansen samt att flygmaskinerna är säkra att flyga, förklarar Brittin Kimmel.

Att jobba i en multinationell miljö är både utmanande och givande, berättar han. Det svåraste när han började arbeta härnere på HAW för snart sex år sedan var att lära känna sina kollegor. Men han menar att man kommer in i ett flow och lär sig med tiden hur de olika nationaliteterna fungerar kulturellt och professionellt. Genom sina år här nere har han

skapat sig ett stort kontaktnätverk och byggt upp livslånga vänskapsrelationer med människor från flera olika nationer.

– Det är en stor förmån med att jobba i en multinationell miljö, säger han.

Bland hans arbetskollegor hittar vi flera svenskar och i Brittins ögon är de mycket professionella, har en bred bakgrund och stor kunskap med sig i bagaget. Han berättar bland annat om sin svenske chef som tidigare i karriären var stridsvagnsmekaniker medan han själv under hela sin militära karriär arbetat som lastmästare.

– Jag är väldigt specialiserad inom ett område medan svenskarna har en väldigt bred bakgrund och har kunskap inom flera olika saker. De är specialiserade i flera områden vilket är en väldigt stor tillgång att ha inom det militära, berättar han.

Nästa år tar äventyret i

Ungern slut för Brittin och han återvänder hem till USA. Han vill hälsa till de som funderar på att söka jobb här nere i HAW att det är här man gör skillnad.

– Om man är en självmotiverande person som vill göra skillnad i världen och lära känna människor från hela världen och Europa så skulle jag säga detta är platsen att vara på. Här kan man verkligen göra skillnad. ◀

STEFAN TILLER

"ETT VÄLDIGT OMVÄXLANDE JOBB"

Från den västgötska slätten i Sverige till landsbygden i Ungern. För två och ett halvt år sedan flyttade Stefan Tiller tillsammans med sin fru Lotta till Pápa för att jobba som Flying Crew Chief på Heavy Airlift Wing.

EN FLYING CREW Chief ansvarar för det tekniska underhållet på C-17 ute på uppdrag.

– Den stora uppgiften är att se till att flygmaskinen kommer hem med alla i besättningen. Lyckas man med det så ska man vara helnöjd, berättar Stefan Tiller.

För att kunna arbeta som Flying Crew Chief ska man ha den tekniska bakgrunden och gå de skolor och kurser som krävs för att kunna arbeta inom flygunderhållstjänst. Några års erfarenhet är meriterande och det är en fördel om man har arbetat med transportflygplan tidigare.

Stefan Tiller.

– Men det spelar ingen roll i det stora hela. Vi har både Jas 39 Gripen-tekniker och helikoptertekniker här.

Stefan berättar att det bästa med jobbet är att arbeta med människor av olika nationaliteter. Han har vid flera tillfällen varit ensam svensk i besättningen och för att jobba i en multinationell miljö är det viktigt att vara öppen för olika individer och vilken kultur samt nation de kommer ifrån.

Att jobba här nere på Heavy Airlift Wing är ett väldigt omväxlande jobb, berättar Tiller. Både att man får möjlighet att arbeta, leva och bo i ett annat land med språk och kulturskillnad jämfört med i Sverige. Pápas invånare har viss svårighet att tala engelska och maten skiljer sig från den svenska husmanskosten. Trots utmaningar med allt vad det innebär att flytta utomlands är det också en rolig utmaning, menar Stefan.

– Det är mycket utmaningar men på ett positivt sätt tycker jag. Man kommer få uppleva mycket, både möjlighet att resa för Pápa ligger väldigt bra till geografiskt samt att man kommer resa mycket med flygmaskinen och få uppleva olika länder och dess kulturer. ◀

LARS "LASSE" ANDERSSON

"EN SJÄLVKLAR UTMANING"

För Lars "Lasse" Andersson var det självklart att anta utmaningen att flytta ner till Pápa för att arbeta som säkerhetsmaterieltekniker (Aircrew Flight Equipment Technician) på HAW.

EN SÄKERHETSMATERIELTEKNIKER hanterar och vårdar besättningens utrustning, som hjälmar, syrgasmasker, och mikrofoner.

Enheten där Lars Andersson jobbar består av fem personer.

– Vi jobbar med samma typ av utrustning som hemma i

Sverige, men volymerna är större, berättar Lasse.

Sedan han började arbeta på HAW för två och ett halvt år sedan har han både fått varit i väg på uppdrag, och utbildat sig.

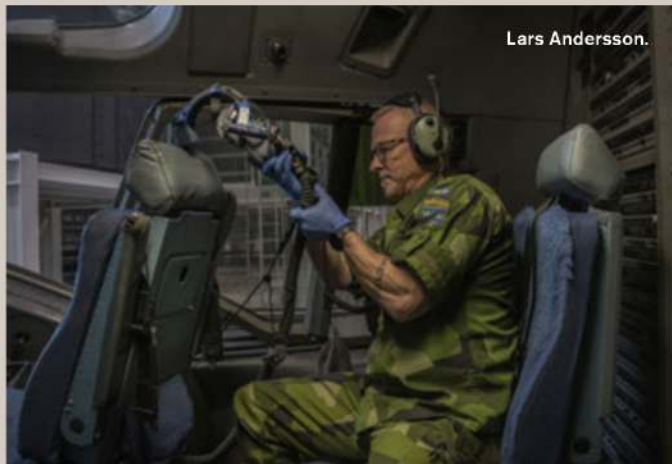
– Man växer med kurserna och jag tror inte att jag skulle haft någon av dessa kurser hemma i Sverige. Så det är kul och utvecklande.

Den största utmaningen som "säkmattekniker" är de amerikanska tekniska ordrar som är mer invecklade än de svenska. En annan utmaning är att jobba jämsides med andra nationaliteter. Alla har sitt sätt att lösa vardagen.

– Men det är också en del av utmaningen och jag tycker det är jätteroligt, säger Lasse.

Sammanhållningen mellan svenskarna här på HAW är god. De ses på alltifrån After Works till events vid sommar och jul då de bland annat äter sill och potatis. Självklart blir det även en och annan fikastund tillsammans.

Trots att det är roligt och spännande att arbeta i en multinationell miljö så är det skönt att emellanåt få sätta sig ner en stund och bara snacka svenska med de andra. ◀

Lars Andersson.

FORTSÄTTNING

Fem värnpliktiga vid Andra flygbassäkerhetspluton på F 16 i Uppsala står inför muck – men de flesta av dem vill inte lämna Försvarsmakten. Med olika bakgrunder och motiv har de funnit en unik samhörighet och en stark drivkraft att fortsätta inom det militära. Vissa ser en lång karriär framför sig, andra söker bara en tillfällig väg framåt, men en sak är gemensam: känslan av att vilja bidra och vara en del av något större.

FÖLJER...

Text & foto **Henrik Lundqvist Rådmark/FST Komm**

NÄR KONSTSTUDERANDE Arthur Blanck insåg att han förmodligen aldrig skulle lära sig rita bestämde han sig. Soldatlivet skulle bli hans framtid.

Fotbollsspelaren Lotta Bringby hade inga planer på en grön karriär. Hon hade inte ens tänkt göra lumpen. Snart muckar hon och hoppas komma in på en specialistofficersutbildning.

Träningsintresserade Jonathan Arnström såg fram emot lumpen, men inte som ett karriärsteg. Han ville ta ett sabbatsår och "bygga karaktär", komma på vilket hans nästa steg skulle bli. Nu siktar han på ett jobb på Livgardet.

För outdoorfantasten Arvid Tunell blir muckardagen i vår kanske sista gången han kliver ut genom en garnisonsgrind på flera år. Eller inte. Juryn överlägger fortfarande.

Oscar Åhlén, däremot, ser sig själv i skolbanken på officersprogrammet efter lumpen.

Fem värnpliktiga, samtliga ur Andra flygbassäkerhetspluton på F 16 i Uppsala. De är påfallande olika till sina personligheter, men förefaller vara tätt sammansvetsade. Det kanske är en oundviklig konsekvens av livet som värnpliktig soldat. "När du ligger i fält och behöver gå på toaletten efter att det blivit mörkt, tar du med dig en kamrat – eftersom man inte får gå ensam då – och så sitter ni där bredvid varandra och skiter", förklarar Jonathan.

UNIK GEMENSKAP

SKÄLEN TILL ATT de fem – med ett möjligt undantag – inte vill lämna Försvarsmakten efter muck varierar. Men detta är gemensamt: den starka gemenskapen.

– Sammanhållningen är unik och något jag vill fortsätta vara en del av, säger Oscar

Han berättar om ett tillfälle som gjorde starkt intryck på honom. Under utbildningskontrollen för bara någon vecka sedan gick gruppen

Arvid Tunell.

Oscar Åhlén.

Lotta Bringby.

på led ute i skogen. Alla hade gått långt och med extremt mycket packning, "jag vet inte hur många kilo, men väldigt mycket". Plötsligt, utan förvarning, faller en av killarna ihop. Han har svimmat av utmattning. Oscar berättar hur alla i gruppen utan tvekan eller osäkerhet om vad som ska göras ögonblickligen stannar och hjälper killen. De får honom till ambulansen inom bara några få minuter.

– Det är något jag inte tror att någon av oss i det där ledet hade gjort innan utbildningen. Eller skulle kunna åstadkomma.

Arvid pekar krasst på en annan aspekt som talar för ett fortsatt engagemang i Försvarsmakten. Med tanke på vad som sker i omvärlden skulle det kännas tryggare att fortsätta utbilda sig till soldat, eller officer. I stället för att lämna det militära för en civil karriär, för att kanske behöva komma tillbaka om några år för att tjänstgöra som något ringrostig soldat i en konflikt.

– På det sättet känner i varje fall jag en högre press på att bli en bättre soldat, säger Arvid. De andra nickar.

Jonathan pekar på att säkerhetsläget också gör att "man vill mer värna sitt land lite mer". Även händelser som skjutningen i Örebro i början av februari har stark påverkan.

– Jag tror inte jag hade tagit det på samma sätt innan värnplikten. Det känns mer nu,

innanför bröstet liksom. Och man känner att man vill hjälpa till.

De fem utstrålar lugn och stabilitet. Men Lotta medger att det finns en oro hos dem. Att det förmodligen gör det hos alla. Men kanske är den mer hanterbar än för många andra i samhället. Det har hänt att Lotta och hennes kamrater sitter i soldathemmet och tillsammans tittar på Youtube-klipp från ukrainska soldaters Gopro-kameror. Gruppen pratar om situationer, känner

igen delar från sina egna övningar. Arthur, som är grupp-sjukvårdare, berättar hur de under utbildningen har studerat skador hos sårade ukrainska soldater.

– Det hjälper ju att prata om det och ibland koppla det till vår egen verksamhet. Det ger nog en känsla av kontroll som gör det enklare att hantera oron, säger Lotta.

JOBBMÄSSA GAV ENERGI

OM HON HADE några tveivel om huruvida hon skulle fortsätta inom Försvarsmakten efter muck före juluppehållet, försvann de under flottiljens särskilda rekryteringsdag. Alla befattningar presenterades, tillsammans med vapensystem och annan materiel. Personal svarade på frågor. Det hela liknade en jobbmässa men alltså begränsad till yrken på F 16.

– Det var då jag sökte till specialistofficersutbildningen – tidigare visste jag inte hur en ansökan gick till, berättar Lotta.

De fick också svar på många frågor, somliga de inte ens visste att de hade, enligt Jonathan. Även Arvid, som inte är säker på att han vill fortsätta i Försvarsmakten, uppskattade rekryteringsdagen. Det var där han fick reda på att det finns något som heter Rörligt radar- och radiokompani, en enhet som i princip åker land och rike runt och sätter upp mobila radarstationer.

– Eftersom de har understödsskyttar, den befattning jag är utbildad i, kanske jag söker mig dit. Men som sagt, jag har inte bestämt mig än.

Den tajta gruppen är påtagligt positiv till Försvarsmakten som arbetsgivare. Trots den ökade risken för att behöva delta i väpnad konflikt – i Sverige eller något annat Natoland. Oscar är den ende som försöker formulera en nackdel: ”Det känns som en ganska smal arbetsgivare – man är ganska bunden till just Försvarsmakten. Fast samtidigt är den ju ganska bred, det finns många olika områden inom myndigheten.”

Att lönerna skulle vara ett skäl att undvika Försvarsmakten håller faktiskt ingen med om.

– Det är inte så dåligt betalt som många vill få det att låta som. Titta också på de förmåner du kan få, som hjälp med boende och träning på

Arthur Blanck.

Jonathan Arnström.

arbetstid. Visst finns det minus, men som jag ser det är det fler plus, säger Arthur och får medhåll av de övriga.

Samtidigt står det klart att de här fem inte väljer, eller överväger, en framtid i Försvarsmakten för pengarnas skull, eller arbetsvillkoren. Det finns något större, något som har att göra med vem man är och hur de vill leva, vad de vill leva för.

Pretentiöst? Inte särskilt. Arthur slog först in på en väg mot grafisk design eller konst. Och det var inte för de lysande ekonomiska framtidsutsikterna. När han förstod att talangen inte skulle räcka bytte han spår – eller gjorde en ett-åtti som han själv uttrycker det. Det vallet vilar på samma botten som fick honom att välja konst och form i gymnasiet, idén om vem han är och vill vara. Om det var rätt? Det är ovidkommande just nu, ett par månader innan de ens avslutat sin värnpliktsutbildning.

Oscar, den som ser ut att ha den högsta militära yrkesambitionen i gruppen, med sikte på officersprogrammet, understryker att han inte är övertygad om att Försvarsmakten är ”100 procent rätt” för honom.

– Men jag vill pröva. Ge det ett år så får jag fatta beslut om fortsättningen sen. ◀

SÅ JOBBAR F 16 FÖR ATT FÅ FLER ATT STANNA

1. Yrkesdag där hela F 16 får visa upp sin verksamhet. De värnpliktiga genomför studiebesök på olika enheter där plutonerna själva får planera vilken verksamhet de vill visa upp. I år genomfördes ett samarbete med USC där deras värnpliktiga fick besöka F 16 också.

2. Yrkesmässa i idrottshallen där Försvarsmaktens olika förband får möjlighet att bygga monter och mingla med våra värnpliktiga.

3. Föreläsningar för värnpliktiga med info om GOU, OP och GSS. Förbandet stöttar med yrkesofficerare och GSS som berättar om karriärvägar och beskriver bredden av befattningar på förbandet.

KONST SOM BINDER SAMMAN

HENRIK DAHLSTRÖM
ÄR FÖRSVARSMAKTENS
HERALDISKA KONSTNÄR.
PÅ HANS ARBETSBORD
VÄXER NYA
FÖRBANDSMÄRKEN,
UTBILDNINGSTECKEN
OCH KOMPANIEMBLEM
FRAM.

Text **Linus Ehn/FST Komm**

Foto **Henrik Lundqvist Rådmark/FST Komm**

HAN BÄR EN stolt tradition på sina axlar. Med sin penna skapar Henrik

Dahlström det uttryck som ska binda samman Försvarsmakten i enheter och förband, ett uttryck som ska bäras vidare av kommande generationer.

– Jag känner verkligen att jag måste lämna ifrån mig något som nästa generation kan bygga vidare på. Arbetet görs utifrån det grafiska och historiska arvet, samtidigt som det ska kännas modernt och skarpt.

Att gå in i arbetsrummet hos Försvarsmaktens heraldiker är som att kliva in i ett parallellt universum. Höga bokskåp med

Hemma på Östermalm.
Henrik Dahlström har mest arbetat
på distans, men snart flyttar han in
i tjänsterum på Högkvarteret.

läderinbundna böcker från flera århundraden, tennsoldater, flygplansmodeller och ett japanskt svärd med intressant historia.

Arbetet med att ta fram nya symboler sker visserligen framför en helt modern dator, men den står på ett skrivbord omgivet av alla de föremål som följt med på färden till där vi står i dag.

Henrik Dahlströms arbete sker på distans, men han tillhör Högkvarteret.

– Mina arbetsuppgifter är så annorlunda jämfört med de

MSU 24 var hur man skulle lösa ”patcherna”. Vi har löst det med att dela upp rektangeln med kardborre i fyra delar. Det gör att man kan lösa det här med gradbeteckning, nationsbeteckning, vem man tillhör och tjänstetecken eller utbildningstecken. Allt får plats på den rektangulära plattan.

Hela uniformssystemet har 480-500 tecken bara för det som ska finnas på fältuniformen. Till det kommer 24-25 flaggor och standar.

– Försvarsmaktens heraldik är så omfattande att det

blasonering. I blasoneringen finns de motiv och färger som ska ingå beskrivna.

Ett exempel är då 31:a Jägarbataljonen vid Livregementets husarer, K 3, fick sitt heraldiska vapen – den bevingade hästen.

– En pegas – den ska se ut som den alltid har gjort. En bevingad häst, man får inte göra en figur som stöter sig mot det man är van vid, men inte göra ett upphovsrättsligt intrång. Samtidigt som man gör något som funkar i en modern kontext så måste den hålla sig till traditionen. Där har man begränsningen.

Det finns tydliga nationella skillnader i vad som förekommer i heraldiken och en tydligt nordisk tradition kan skönjas.

– Alla nordiska länder och engelsmännen har lejon i olika former. De ser lite olika ut om man jämför Sverige, Danmark, Norge, Storbritannien och Finland. Det här är väldigt gamla symboler och man kan ju undra hur många som egentligen sett ett lejon då de skapades. De ser ju faktiskt ut som katter. I Tyskland är det örnen och i Östeuropa dubbla örnar. Fransmännen är lite udda med sina liljor. Samtidigt, ingen regel utan undantag. Bergslagens artilleriregemente har en örn och symbolen för järn, som utvunnits i landskapet sedan urminnes tider. Södra militärregionen har sin drake, en lindorm, alltså en sjölevande drake.

MED URGAMLA ANOR

HEMVÄRNET SKA OCKSÅ FÅ sin egen och nyskapade heraldik.

”De här märkena kommer att bli oerhört ätråvärda. Alla vill ha dem på sin väska efter grundutbildningen.”

övriga på min avdelning, så det funkar bra med distansarbete.

FÖLJER I PAPPAS FOTSPÅR

ARBETSNUMMET LIGGER I samma lägenhet han växt upp i. Hans pappa var även en grafisk formgivare och arbetade bland annat med layout och bild till ett stort verk om svensk regementsheraldik 1967. Boken står i ett av många bokskåp längs den ena väggen. Vid arbetsbordet pågår ett närmast enormt arbete. Hela Försvarsmaktens heraldik ska gås igenom systematiskt. Förbandstecken, utbildningstecken och gradbeteckningar ska systematiseras och digitaliseras.

Bakgrunden är att markstridsuniform 24, MSU 24, införs.

– En utmaning med den nya

kan ses som världens största profilprogram. Som jämförelse kan man konstatera att den heraldik som amerikanerna har på divisionsnivå har vi på kompaninivå. Dessutom har vi nog världens största faiblesse för utbildningstecken och tjänstetecken.

Försvarsmakten älskar helt enkelt sina märken.

– De här märkena kommer att bli oerhört ätråvärda. Alla vill ha dem på sin väska efter grundutbildningen. Det arbete som läggs ner nu blir en ny skjuts åt en hel generation.

KONST INOM TYDLIGA GRÄNSER

HENRIK DAHLSTRÖM ÄR heraldisk konstnär. Heraldiken kan bäst beskrivas som en regelstyrd konstform där motivet kallas vapen. Beskrivningen av hur vapnet ska se ut kallas

I heraldikerns bibliotek ryms meter efter meter av böcker om konst, formgivning och heraldiska vapen.

› Här har Försvarsmaktens heraldiker tittat på landskapsvapnen för att hitta inspiration.

– Det har varit väldigt intressant att stilisera hemvärnets kompanier. Där har jag tittat på heraldiken för gamla förband och kommunens vapen, samt gamla sigill. Man har blivit tvungen att leta så långt tillbaka som 1400-talet för att hitta häradsigill och göra något modernt av det.

Det finns också helt nya förmågor i Försvarsmakten som kräver nytänkande kring heraldiken.

– Min personliga favorit är cyberförbanden. Där har jag fått bygga en hel familj. Där har vi exempelvis Medusas huvud och Aegis, den grekiska guden Zeus sköld. Det stiliserade huvudet och de hårt förvecklade förbandssymbolerna är jag väldigt nöjd med. De är grafiska symboler baserade på den grekiska mytologin.

Ett grundmurat historielintresse är den naturliga ingången i frågan om hur dagens förbandstecken ska se ut. Det handlar om att uttrycka både tradition och nytänkande.

– Ända sedan jag var grabb har jag varit helt frälst på medeltiden. Riddare, borgar och heraldik. Men det är romarna som byggde upp signalsystemet, där kompanierna är avdelade med små siffror på standar och liknande.

Skjorta, v-ringad tröja, prydligt knuten slips och inneskor. Nog bryter Henrik Dahlström mönstret för den typiske grafiske formgivaren som jobbar hemifrån. Därtill ligger

en prydligt vikt svart och gul fotbollshalsduk i hallen och skvallrar om att något som bryter mönstret också finns där. Kanske är det den anda som AIK:arna kallar ”Champagne och punk”. En anda nog så viktig för att bevara det historiska elementet i Försvarsmaktens heraldiska tradition, men samtidigt ge den ett vasst uttryck i takt med tiden. Det kan noteras att heraldikern själv är född och uppvuxen i stadsdelen Östermalm som förknippas med ärkerivalen

tog fram detta under tidigt 1900-tal. Hon målade igenom all landskapheraldik och all kommunheraldik. Det här går sedan igen i Försvarsmaktens symboler.

Under årens lopp har varje epok kommit och gått, men lämnat efter sig arv i form av mängder av symboler. Nu är det Henrik Dahlströms jobb att bringa ordning i detta. Den största utmaningen är att det inte funnits ett sammanhållet arbete med detta tidigare.

– Många skickliga formgi-

”Under 1800-talet började vi tänka att allt skulle bli enhetligt. Det skulle vara en kunglig krona över en fransk sköld med motiv i.”

Djurgårdens IF. Idrottens värld är nog så förknippad med färger och sköldar, men det är en annan värld än Försvarsmaktens.

EN SYSTEMATISK HERALDIK FÖDS

HERALDISKA VAPEN OCH symboler har en mycket lång historia. Men det var under 1800-talet och tidens nationsbyggande som den moderna och systematiska heraldiken kom.

– Under 1800-talet började vi tänka att allt skulle bli enhetligt. Det skulle vara en kunglig krona över en fransk sköld med motiv i. Det slogs fast att Försvarsmakten skulle använda lilla riksvapnet i grund, med landskap och motiv. Då bestämdes vad hela Sverige skulle ha för uttryck. Det var Brita Grep, en oerhört kunnig konstnär, som

vare har arbetat med detta före mig. Men Försvarsmakten har inte haft ett sammanhållet dokument över sin heraldik. Förr sköttes detta av grafiker, som var en liten och sammanhållen yrkeskår där det fanns kunskap om heraldiken.

Efter Brita Grep gjordes ett stort arbete av Karl Erik Forsberg och Acke Kumlin, som har varit monogrammakare och typografer åt kungahuset, kårer och föreningar. Uppdraget att rita och formge heraldik åt Försvarsmakten har legat på Riksarkivet eller på en utomstående konstnär.

– Som när Sigurd Persson, som var silversmed, skulle formge hela Modell 60. Då utgick man enbart från metallen på finuniformerna. Formgivningen var avsedd för metall, men inte för tygmärken. Det skapade en hel del problem.

”Framför allt önskar jag att jag var 40 år och inte 53. Mina ögon pallar inte att sitta framför en skärm lika många timmar i dag.”

› Under 70-talet blev det vanligt att myndigheter gick ifrån sin heraldik och skapade en logotyp. Haninge kommuns logotyp med två korvar är ett exempel, ganska gräsligt tycker jag.

FÖRÄNDRINGENS TID KOM

UNDER 90-TALET hände mycket kring Försvarsmaktens heraldik. Under årtiondets sista år ritade en reklambyrå igenom förbandsheraldiken, då för att man skulle digitalisera allt. På den tiden levererade Riksarkivet vissa sköldar och reklambyrån andra.

– Jag började på Riksarkivet

2011 och inledde arbetet med att homogenisera heraldiken. Nu arbetar jag 100 procent för Försvarsmakten. Målet är en total översyn av all Försvarsmaktens heraldik. Ett viktigt arbete då Försvarsmakten i dag för den matris för svenska myndigheter som styr hur det ska vara. Allt från proportioner mellan kronorna i de kungliga sköldarna till hemvärnskompaniernas förbandsmärken. Jag känner ett stort ansvar eftersom vi står som förebild. Målet är att samla allt i en lättförståelig manual, som ska vara klar inom två år.

Det blir många timmar

framför datorskärmen hemma i arbetsrummet.

– Framför allt önskar jag att jag var 40 år gammal och inte 53. Mina ögon pallar inte att sitta framför en skärm lika många timmar i dag, man har fått glasögon, och tänk om jag inte hinner med. Det finns inte så många man kan fråga på området. Ibland behöver man bolla med sina gelikar, men de blir färre och färre.

NU SKAPAS FLYGVAPNETS SYMBOLER

NÄRMAST VÄNTAR EN utmanande uppgift. Under 2025 ska flygdivisionerna få sina förbandsmärken.

– Där spretar det rejält, med [många] tecknade figurer. En och annan är jättefin, en del ser för taskiga ut. Vi har en del att göra. Både upphovsrättsligt

Henrik Dahlströms morfar var aktiv i en av Stockholms äldsta japanska fäkttöreningar – och fick svärdet av den japanska systerföreningens mästare. Den korrekta benämningen är avkortad tachi.

Även 1980-talets Star Wars-figurer har en plats hos Försvarsmaktens heraldiska konstnär. Jägarbågen erövrade en ung Henrik Dahlström under värnplikt på K 4 1990-91.

och uttrycksmissigt.

Ett exempel är Akktu Stakki, vargen som symboliserar 1:a divisionen vid F 21. Problemet är att flygvapnets divisioner har något av sin egen tradition.

– Killarna ritade själva. Inom flyget är det väldigt speciellt. När de här förbanden sattes upp var det populärt att designa själv. Det var starkt USA-inspirerat med tecknade figurer. Det ska bli jättekul att få allt designat korrekt och propert.

HISTORIEN OM EN GRODA

ETT EXEMPEL PÅ hur traditionen sett ut hämtas från det italienska flygaresset Francesco Barraca som under första världskriget flög ett gulmålat plan. På det tryckte han den uppresta svarta springaren, sitt familjevapen. Ferrari byggde

motorerna till flygplanet och tog sedan sitt mycket kända varumärke därifrån.

– En kul anekdot från Sverige. Min pappa gjorde sin värnplikt i den andra kullen röjdykare, det var när Rolf Hamilton satte upp röjdykarna. Rolf Hamilton hade köpt en gummigroda, en disneyfigur till sin dotter under en utbildning i USA. Min pappa ritade sedan den matris som sen blev hängsmycket silvergrodorna. Sen har den grodan blivit en inofficiell symbol för röjdykarförbandet. Nu har jag gjort något jag tycker mycket om av den.

Henrik Dahlström har arbetat med Försvarsmaktens heraldik i 15–16 år. Till hans bidrag räknas det vi sett de senaste åren.

– Ett exempel är SOG-

heraldiken (specialförbanden) som jag är pappa till. Förbandsmärket med den uppresta vikingakniven. Sammanfattningsvis är det ju ett fantastiskt jobb jag har. Jag har ju hållit på med det här intresset sedan jag var grabb. Det är en börda samtidigt som det är en förlösning. Bördan handlar mest om att det är många som tycker så mycket i ämnet.

Försvarsmaktens heraldiker tystnar och ser ut över sitt arbetsrum. En flygplansmodell hänger i snören i taket i ett hörn. Böcker i läderband, historiska föremål, barndomens tennsoldater uppradade i boksåp längs ena väggen. Henrik Dahlström konstaterar filosofiskt.

– Människan har alltid velat identifiera sig med symboler. ◀

MATERIEL

KSP 18

SUPER SPRUTAN

Amfibieförbanden har tagit emot den nya kulspruta 18B, internationellt känd som Minigun M134. Det sexpipiga och snabbskjutande vapnet ska monteras på stridsbåt 90.

MINIGUN M134 ÄR en av världens mest kända roterande kulsprutor, med extremt hög eldhastighet och pålitlighet i strid. Det vapen som Förvarsmakten köpt, Dillon Aero M134D, är en vidareutveckling av General Electrics M134 Minigun, som introducerades på 1960-talet för USA:s militär.

Minigun M134 använder en roterande sexpipig konstruktion som drivs av en extern elektrisk motor. Detta gör att vapnet kan uppnå en eldhastighet på 3 000 skott per minut – 50 skott i sekunden (Dillon Aero M134D).

Systemet använder en 7,62×51 mm Natopatron, vilket ger en balans mellan eldkraft och hanterbarhet.

Vapnets roterande pipor har flera fördelar:

- » Minskar överhettning genom att fördela värmen jämnt mellan piporna.
- » Ökar eldhastigheten jämfört med konventionella kulsprutor.
- » Reducerar rekyl genom den kontinuerliga eldgivningen.

Matningen sker oftast via en länkad bandmatning från en separat ammunitionsbehållare, vilket möjliggör långa eldsvep utan omladdning.

Minigun M134 används främst inom flygunderstöd och fordonsskydd. Den har varit en central komponent i beväpningen på helikoptrar och beväpnade fordon. Dess höga eldhastighet gör den särskilt effektiv mot mjuka mål och infanteri, där en kort eldsalva kan neutralisera ett område på sekunder.

Ursprunget till M134 går tillbaka till Gatling-kulsprutan

från 1800-talet, men den moderna versionen utvecklades under Vietnamkriget för att förbättra eldkraften hos amerikanska helikoptrar. Den ursprungliga designen har sedan dess vidareutvecklats, där Dillon Aero M134D är en av de mest avancerade versionerna i dag.

Minigunens unika kombination av eldkraft, precision och pålitlighet har gjort den till ett oundgängligt vapen inom militär världen över. ◀

*Text **Förvarsmakten**
Foto **Dillon Aero***

Dillon Aero-sprutan monteras på amfibiebataljonernas stridsbåtar, vilket ligger i linje med utvecklingen mot konceptet Amfibiebataljon 30.

ÖVERGÅNGEN AV DÜNA

SVENSK TRUPP SEGRADE VID RIGA

Den 18 januari 2025 anlände 71:a bataljonen ur Södra skånska regementet till Lettland som en del av den Natoleda multinationella brigaden. Under stormaktstiden ingick norra delen av dagens Lettland i Sverige som det Svenska Livland. Den 9 juli 1701 löste svensk trupp en liknande uppgift som Natostyrkan kan komma att stå inför: att avvärja en angräpare.

Text *Per Iko*

STORA NORDISKA KRIGET hade pågått i drygt ett år. Danmark och Ryssland var för tillfället tillbakatryckta och nu utgjorde Sachsen det största hotet. En fientlig styrka hade dragits samman väster om Riga, och dit ankom den svenska armén sent den 7 juli 1701. Endast floden Düna (lettiska: Daugava) skiljde dem åt.

Som förberedelser för ett anfall över floden hade ett antal flatbottnade båtar byggts. Dessa hade höga skärmar av

JOHANN PHILIPP LEMKE/NATIONALMUSEUM

Efter 30 till 45 minuters färd nådde de första svenska enheterna andra sidan av Düna. Karl XII följde själv med och uppmuntrade sina soldater med orden: "Se så, mina bussar, nu äro vi här, och Gud skall nog hjälpa oss än längre."

DANIEL STAWERT/NATIONALMUSEUM

En observatör i Rigas domkyrkokotorn såg när det "sachsiske kavalleriet kom an i fullt sporrsträck" mot den oskyddade svenska högra flanken. Genom "spanske ryttares föresättande, pikarnas fällande" vek de fientliga trupperna undan.

plank, som dels skyddade mot eld, dels nedfällade kunde användas som landgångar. Dessutom hade fyra flytande blockhus tillverkats, utrustade med vardera tio kanoner. En rörlig flottbro skulle svängas ut för att föra över kavalleriet.

Anfallsplanen var ett verk av generalkvartermästaren Carl Magnus Stuart. Nyckeln för en lyckad övergång av vattendrag är att etablera ett brohuvud genom att föra över så mycket trupp att motanfall kan slås tillbaka. Stuart hade konstaterat att den fientliga styrkan vid den tänkta landstigningsplatsen var svag: "Jag haver rekognoserat andra sidan och finner där tvenne skansar och batterier, med vilka jag

vill engagera våra blockhus." Han beslöt att i första omgången sända över 6 000 man infanteri och bara begränsade mängder kavalleri.

VÅT HALM FÖR RÖKRIDÅ

PÅ KVÄLLEN DEN 8 juli samlades trupperna för att påbörja ilastningen. Under tystnad embarkerade infanteriet, sammanlagt femton bataljoner. Också fem skvadroner kavalleri skulle föras över. Vid fyrtiden på morgonen började överskeppningsflottiljen att röra på sig. Våt halm hade förberetts för att kunna skapa en döljande rökriddå.

Ungefär halvvägs över upptäcktes det våghalsiga företaget. "Fienden begynte av sina

batterier å andra sidan stort skjuta på oss, men gjorde gudilov intet så stor skada, utan gingo kulorna mest över oss." Den svenska artillerieliden var överväldigande, och landstigningen kunde genomföras med små egna förluster.

Svenskarna hamnade omgående i strid med sachsiska bevakningsstyrkor. Någon slaglinje bildades aldrig, utan allt eftersom trupperna kom iland sattes de genast in. Sachsarna öppnade eld på 100 stegs avstånd, men svenskarna fortsatte framåt, stannade på 70 stegs avstånd som reglementet föreskrev, och avlossade där den första salvan.

Snart lyckades de svenska förbanden ta terräng till ett

Carl Magnus Stuart är en central person i den svenska fortifikationens historia.

Kanske såg blockhusen ut så här, enligt en teckning tillskriven konstnären Wijkman den 17 juli 1700.

Segermedalj slagen efter övergången av Düna. Översättning: "Varken floder eller fiender hejda honom".

djup av 200 steg. Genom god disciplin och väldisponerat artilleriunderstöd hade det första sachsiska motanfallet avvärrats. Samtidigt började fientliga förstärkningar att anlända. Då den svenska högra flygeln var ogarderad, var det väntat att nästa motanfall skulle komma där.

TAKTISK SEGER

UPPLANDS REGEMENTE TOG den första stöten från det sachsiska kavalleriet, men kunde förhindra att fienden trängde vidare mot Dalregementets del av linjen. Samtidigt lyckades en skvadron ur Livdrabantkåren att angripa motståndarens kavalleri i ryggen. När hela Västerbottens regemente

urlastat, mattades sachsarnas anfallsriver.

Efter fyra tillbakaslagna motanfall insåg den sachsiske fältmarskalken Adam Heinrich von Steinau att den svenska styrketillväxten inte längre

och sachsarnas försprång blev alltför långt.

De svenska förlusterna var omkring 500 man, varav 100 döda. På den sachsiska sidan kan de ha varit det tredubbla. Av dagens förband bär Liv-

”Efter fyra tillbakaslagna motanfall insåg den sachsiske fältmarskalken att den svenska styrketillväxten inte längre kunde stoppas.”

kunde stoppas. Han beslöt att dra tillbaka den sachsiska armén. Flottbron blev nu vital för att kunna utdela det slutliga avgörandet, men en frisk nordvästlig vind gjorde det omöjligt att få den på plats. Kavalleriet fastnade på andra sidan Düna

regementets husarer, Livgardet, Dalregementet och Norrbottens regemente segernamnet ”Düna 1701” på fälttecknet. Likväl var segern endast taktisk då det gynnsamma tillfället att slå den sachsiska armén förlorades. <

GUIDE TILL SKÖNARE VARDAG

Har du ont i axlarna, värk i ryggen och nackstelhet?

**Det är vanliga krämpor som många av oss skrivbordsgeneraler lider av.
Den goda nyheten är att du med enkla metoder kan få igång kroppen igen.**

✓ BRA FÖR HÄLSAN

✓ FÖRBÄTTRAR SÖMSEN

✓ HJÄLPER DIG ATT HÅLLA EN HÄLSOSAM VIKT

✓ HJÄLPER DIG ATT HANTERA STRESS

✓ FÖRBÄTTRAR DIN LIVSKVALITET

Lite är bra,
mer är bättre

Börja i dag –
det är aldrig försent

Varje minut
räknas

Var aktiv

Minst

150

minuter

medelintensiv
aktivitet per vecka
ökad andning
men kan prata

Simma

Snabb promenad

Cykla

ELLER

Eller en kombination av båda

Minst

75

minuter

högintensiv träning
per vecka
snabb andning, svårt
att prata

Springa

Gå i trappor

Sport

Bygg styrka

för att hålla muskler, ben
och leder starka

Minst 2 dagar i veckan

Minimera stillasittandet

Ta pauser från stillasittandet

Bowla

Tai Chi

Dansa

För äldre vuxna, för att minska risken
för skörhet och fallskador

Förbättra balansen

2 dagar i veckan

Försvarsmaktens lag i Adventure racing
tog silver vid VM i Ecuador.

EXTREMT SILVER

"Att navigera på 50 år gamla kartor i okänd terräng är en utmaning i sig, men när tävlingsledningen gör plötsliga förändringar i banan på grund av anlagda bränder, blir det ännu mer krävande, säger Oskar Svärd, officer på Ing2, en av lagets två navigatörer."

– DET HÄR ÄR det hårdaste vi gjort. De extrema förhållandena sätter både kropp och psyke på prov, säger lagkapten John Karlsson, till vardags officer vid, Livregementets husarer, K3.

Svenska Försvarsmaktens Adventure Team (SAFAT) fortsätter att befästa sin position som ett av världens bästa lag i adventure racing. I årets världsmästerskap i Ecuador knep laget en imponerande andraplats. Det efter att ha kämpat sig genom en 600 kilometer lång bana med 22 000 höjdmeter.

Förhållandena beskrivs som de mest extrema i tävlingens historia, med isande kyla på 3 400 meters höjd i Anderna, 40-gradig, fuktig hetta i Amazonas djungel, tät dimma

och forsande floder för att nämna några. Under de fyra dygnen sov gruppen knappt 4 timmar.

Tävlingens sex etapper innehöll mountainbike, trekking, paddling och avancerade repmoment.

SAFAT:s andraplats i Ecuador innebär deras fjärde raka pallplats i VM-sammanhang. Laget har tidigare vunnit världsmästartiteln två gånger, senast 2023 i Sydafrika.

– Vi gav allt vi hade, och att ta en fjärde raka pallplats är ett bevis på vårt hårda arbete och lagets styrka, säger Malin Hjalmarsson, officer på Livgardet, logistiker och sjukvårdsansvarig. ◀

Text Hampus Andersson & Oskar Svärd Foto Joel Thungren

Försvarsmaktens lag: Malin Hjalmarsson, John Karlsson, Oskar Svärd och Per Vestling.

35 TILL MILITÄR-OS

Hanna Aho läser till specialistofficer.
Och tävlar i skidalpinism.

FILIP DJÄRV/FÖRSVARSMAKTEN

FÖRSVARSMAKTEN SKICKAR 35 atleter till de femte militära vinterspelen som hålls den 23-30 mars 2025 i Luzern, Schweiz.

Tävlingarna samlar cirka 1 500 idrottare från över 40 länder. Sverige ställer upp i sex grenar: skidskytte, längdskidor, patrulltävling, skidorientering, skidalpinism (Skimo) och

terränglöpning. Målet med evenemanget är att främja vänskap och kamratskap bland militära idrottare från olika nationer och skapa en anda av enighet och förståelse, i enlighet med arrangörsorganisationen CISM:s mål.

– Det är alltid jättehäftigt med stora mästerskap och platsen är fantastiskt fin, verkligen rätt

miljö för att få bra känsla i Skimo. Blir en häftig upplevelse och tuffa tävlingar, säger Hanna Aho som läser till specialistofficer.

Många av de svenska tävlande delar redan nu med sig av sina förberedelser i sina sociala medier. För att följa dem inför och under spelen, sök på följande #lucerne2025 #mwwg2025

Text: Niklas Englund

FÖRSTA NATOFLAGGAN NU PÅ MUSEUM

DEN FÖRSTA NATOFLAGGAN som hissades i Sverige finns numer på Marinmuseum i Karlskrona. Flaggan betraktas som ett "symboliskt och historiskt föremål", skriver museet i ett pressmeddelande.

– Att Sverige går från alliansfrihet till Natomedlemskap är en av de största försvarspolitiska förändringarna under de senaste 200 åren. Som museum med uppdrag att dokumentera och bevara marinens historia är det avgörande för oss att samla in föremål och material som speglar denna omvälvande tid, säger museets chef Mats Persson.

MEDIOKER SPÄNNING UNDER YTAN

Bokrecension: *Rex Maris*

DEN LATINSKA TITELN till trots är officeren och forskaren David Bergmans senaste bok inte alls märkvärdig. Den är definitivt att föredra framför mobilskärmen, men aningen förutsägbart och skriven på lite stum skrivarkursprosa. Möjligen är det drag som hör till genren.

Bokseriens kvinnliga officerskaraktär och hennes bror fungerar skapligt som motorer, men delar av handlingen förmedlas i långa dialoger eller rentav tankemonologer. Det sänker tempot något och gör illusionen svårare att nå.

Men gillar du militära miljöer, ubåtar, avancerad teknik och spänning lär du inte bli besviken på *Rex Maris*.

CITATET

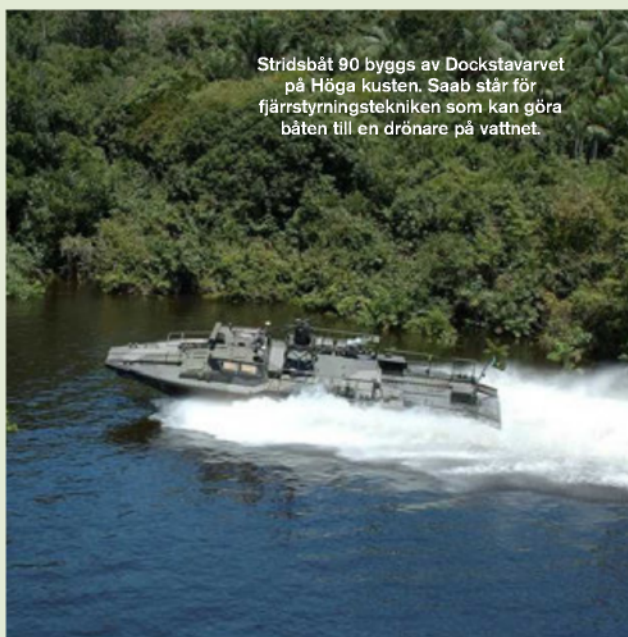
"Det är coolt att få hålla i dem, men man har stor respekt för dem."

Praoelev om att få stifta närmare bekantskap med vapen och annan materiel under en vecka hos FMTS i Halmstad.

SIFFRAN

44

... nya **stridsvagnar** av modellen Leopard 2 A8 är beställda. De får beteckningen strv 123B.

Stridsbåt 90 byggs av Dockstavarvet på Høga kusten. Saab står för fjärrstyrningstekniken som kan göra båten till en drönare på vattnet.

REKORDDYR RADIOSTYRD BÅT

NU BEHÖVER DU inte kliva ombord stridsbåt 90 för att köra den. Saab har tagit fram en skapligt avancerad radiostyrning – Trackfire Remote Weapon Stations – som gör att du kan sitta tryggt och bekvämt på valfri plats och köra båten. Tydligt ska för övrigt tekniken inte bara göra

det möjligt att styra båten; Den gör farkosten "autonom", vilket vi antar innebär att den kan ta sig fram till ett mål, eller utföra ett uppdrag, utan mänsklig inblandning. Verkligen banbrytande och förmågehöjande, om än inte särskilt kul om du gillar att köra båt.

MÄSTERKOCKEN – THE HEMVÄRNET EDITION

I det sjunde avsnittet av Sveriges Mästerkock 2025 var hemvärnssoldaten och kocken Pelle Johansson gästande jurymedlem. Tävlingsuppgiften: laga boeuf bourguignon i hemvärnets fältkök.

DET CIVILA ÄR Pelle Johanssons delägare i två restauranger och i det militära är han hemvärnssoldat i 24:e hemvärnsbataljon, Stockholmsbataljonen.

Trots att han har en hel del erfarenhet av att vara med i tv kände han en viss nervositet inför sin medverkan i programmet.

– Jag har gjort väldigt många tv-program men aldrig i gröna kläder. Det var svårt och pirrigt att göra tv i en annan roll än den man brukar ha, förklarar Pelle.

Han tyckte att deltagarna var väldigt duktiga och såg att de tog uppgiften på allvar från början till slut.

– De hade liksom det här ordningsamma och det blev genast en försvarsmaktsvilja, ”vi ska minsann göra det här tillsammans”.

De största utmaningarna för deltagarna tror han var platsbristen i tälten och tidsaspekten. Även det faktum att soldater skulle äta maten förändrade hur deltagarna skulle tänka med rätten.

– Här skulle det inte lagas någon fin mat med personlig prägel, utan mat som inte bara skulle vara god utan även livsnödvändig för de som var ute på övning. Det blir en större grej när det blir så viktigt och det märkte man på dem, berättar Pelle.

De andra två jurymedlemmarna lärde sig även mer om hemvärdet under inspelningen.

– Det var otroligt roligt att se fältkoken och samtidigt inse hur viktigt det är, man ska bli mätt och det ska vara hygieniskt, sa Tina Nordström.

– Det var jättekul att få veta

mer om Pelle och hur hemvärdet fungerar överlag, det är lite nytt för en själv också trots att jag var kokgruppchef i lumpen, sa Tom Sjöstedt. ◀

Text **Filippa Lundberg Blixt**

FÄLTKOCK I HEMVÄRNET

- ››› Fältkockens uppgift är att planera och servera tre måltider om dagen till soldaterna i förbandet.
- ››› Tillsammans med sitt arbetslag arbetar man i skift.
- ››› Måltiderna serveras på plats vid kokplatsen eller skickas ut till soldaterna i fält.
- ››› I tjänsten behöver man vara stark för att lyfta kärl och livsmedel och även bra på att organisera arbete.
- ››› Fältkocken är utbildad i måltidsplanering, näringslära och livsmedelshygien.
- ››› Fältkocken ska kunna försvara sig själv och sin kokplats. Hen bär samma stridsutrustning som övriga soldater i förbandet.

FILIPPA LUNDBERG BLIXT/FÖRSVARMAKTEN

OVAN: Tom Sjöstedt, Mattias Bergqvist, Tina Nordström och Per Johansson VÄNSTER: Råvarorna till dagens tävlingsrätt, Boeuf Bourguignon, anlände per helikopter till kokplatsen i den uppländska skogen.

VILL DU ARBETA I ETT AV MARINENS **SNABBAST** VÄXANDE FÖRBAND?

2.MARINA BASBATALJON REKRYTERAR

- Officerare
- Specialistofficerare
- GSS/K

Du ansöker på: jobb.forsvarsmakten.se

FÖRSVARSMAKTEN

STOCKHOLMS
AMFIBIEREGEMENTE

I varje nummer av Försvarets Forum presenterar någon från Statens försvarshistoriska museer ett av alla de föremål som finns i samlingarna.

PISTOLEN FRÅN TIENHAARA

HUGO BERG FRÅN Våren 1941 nordost om Vasa inkallades till tjänstgöring som menig soldat i finska fortsättningskriget mot Sovjetunionen. Han tillhörde det beryktade svenskspråkiga Infanteriregemente 61 (IR 61). Hugo var bara 15 år när han tog värvning och placerades i finska Österbotten.

GÖMD I ÖDEHUS

SYSSLORNA varierade från spaning på dagarna till att på nätterna bära stupade finska soldater. Han minnes en särskild händelse då han tillsammans med sina närmaste stridskamrater blev avskurna från det egna förbandet nära Tienhaara, nordost om Viborg. De sökte sig till ett ödehus för att gömma sig från framryckande sovjetiska förband. Hugos kamrater gömde sig på ne-

dervåningen i huset medan han själv gömde sig på övervåningen. Plötsligt trängde sovjetiska soldater in och Hugo kunde höra hur kamraterna på nedervåningen avrättades. Skräck-

större chanser att klara sig om han tog den tyska soldatens uniform och vapen, en något mindre vanlig tysk 7,65 mm Waltherpistol M4.

Väl vid den finska fronten togs han omhand av de egna soldaterna som snabbt uppmärksammade den unga

pojken bräckliga psykiska tillstånd. Hugo skickades tillbaka till sina hemtrakter med tåg och hamnade på sjukhus i Vasa. Krigsinsatserna var därmed över för hans del.

AVLED 1987

FINLAND SLÖT EN bitter fred med Sovjetunionen 1944 och för många fler än Hugo Berg levde svåra minnen kvar från striderna långt efter kriget.

Hugos upplevelser nedtecknades långt senare av en släkting och själv dog han 1987. Pistolen överlämnades till Armémuseum av släktingar till honom.◀

Text **Andreas Ohlsson**, intendent
Armémuseum

Walther Model 4
tillverkades mellan 1916
och 1919.

slagen blev han sittande bakom en dörr utan att bli upptäckt.

När fienden avlägsnats sig blev han sittande länge för att samla sig.

Det fanns bara ett sätt att försöka ta sig tillbaka till den egna finska fronten – ensam till fots. Under strapatsen med risk för fler bakhåll upptäckte han en stupad tysk soldat liggandes i skogen. Han bedömde i sitt stressade tillstånd att han skulle ha

SÖK FM PERSONSKYDD

- Vi löser en tydlig uppgift med gedigen utbildning i ryggen och med stöd av uppdragsspecifik materiel och modern personlig utrustning.
- Vi är en prioriterad enhet som uppträder både uniformerat och i civila kläder och har snabb utvecklingstakt.
- Vi utgår från Stockholm men följer våra skyddspersoner över hela världen, inklusive i högriskmiljöer.
 - Vi arbetar med skarp militär säkerhetstjänst hela tiden och insatstrycket är mycket högt.
 - Enheten är liten och har en tillåtande kultur där personalen har möjlighet att öka sin personliga färdighet.
 - Dina framtida kollegor är mogna, självsäkra och ödmjuka.
 - Av operativa skäl söker vi särskilt dig som är kvinna.

**Vi rekryterar personskyddsoperatörer (GSS/K),
gruppchefer (OR-6/7) och officerare (OF-1)
Sök på jobb.forsvarsmakten.se. Ansökan är öppen till 9 mars.
Testhelg i april. Anställnings-/utbildningsstart i augusti 2025.**

SE DIN ROLL I TOTALFÖRSVARET

Lär känna en granne, bygg gemenskap och dela med dig av kunskap. Det krävs för att Sverige ska stå starkt om landet attackeras. Det skriver Robert Trupp, projektledare inom totalförsvarskunskap på Försvarsstaben.

VEM ÄR DU om Sverige attackeras? En sådan fråga kan kännas avlägsen, nästan som en tankeövning, men svaret är allt annat än abstrakt. Du är en del av Sveriges totalförsvar. Tillsammans med 7,1 miljoner andra totalförsvarspliktiga är du en pusselbit i ett skyddsnät som sträcker sig från Försvarsmakten till våra grannars köksbord. För att det ska fungera krävs kunskap, samarbete och solidaritet men också mod.

Totalförsvar är inte bara ett ord – det är ett löfte. Ett löfte om att vi ska skydda vårt land, vår frihet och demokrati och vårt sätt att leva. Försvarsmakten har sin självklara uppgift: att försvara Sverige och våra allierade mot ett väpnat angrepp.

Men de kan inte göra det ensamma. Ansvaret vilar på allas våra axlar. Vi har alla en uppgift

”Om Sverige drabbas av krig kommer, förutom Försvarsmakten, solidaritet att vara vår främsta tillgång.”

– i vår yrkesroll, i vårt hem och som medmänniskor.

Kunskap är grunden och kanske vårt starkaste vapen i totalförsvaret. För att kunna agera i en kris eller i krig behöver vi förstå våra roller. Det handlar om att veta hur man säkrar mat och vatten, att kunna ge första hjälpen, och att känna till vilka resurser som finns lokalt. Men det handlar också om att veta vilka som bor i vårt kvarter. Har vi pratat med våra grannar? Vem kan erbjuda hjälp och vem kan behöva stöd? För stöd behöver alla som är krigsplacerade i samhällsviktig verksamhet. Vem tar hand om deras barn, hus och allt annat som behöver fungera?

Om Sverige drabbas av krig kommer, förutom Försvarsmakten, solidaritet att vara vår främsta tillgång. Vi måste vara redo att dela med oss, både av resurser och kunskap. Att hjälpa en granne, att ordna värme eller dela en konserv kan vara skillnaden mellan hopp och förtvivlan.

Till de 7,1 miljoner totalförsvarspliktiga i Sve-

JONAS HELMERSSON/FÖRSVARMAKTEN

Ett starkt totalförsvar kräver inte bara samordning av resurser som Försvarsmakten, Polis och sjukvård. Var och en mellan 16 och 70 år har en uppgift om landet drabbas av krig.

ringe som är mellan 16–70 år är budskapet tydligt: Du spelar roll. Oavsett om din uppgift är att arbeta inom vården, skydda kritisk infrastruktur, hjälpa till på ett äldreboende eller försvara med vapen i hand, är du en del av lösningen.

Och här finns hoppet. Vi kan inte förutse exakt

hur ett krig kommer att se ut, men vi kan förbereda oss. Genom att lära känna varandra, stärka vår beredskap, prata om totalförsvarsplikten och skaffa och sprida kunskap bygger vi ett starkare Sverige. Ett Sverige där ingen står ensam.

Så när du ser din granne nästa gång – knacka på, säg hej. Börja prata om det som verkligen betyder något. När du ser Försvarsmakten, ge tummen upp.

För om dagen kommer när Sverige kallar, så kommer vi att stå starka. Tillsammans. ◀

Major Robert Trupp
Projektledare
totalförsvarskunskap
Försvarsstaben

HISTORISK LANDSTIGNING

Delar ur den svenska 71:a bataljonen från Södra skånska regementet, P 7, landstiger i Lettland. De ingår i Natos multinationella brigad i Lettland, som bidrar till alliansens avskräckning och försvar och säkerställer stabilitet i regionen

FÖRSVARSMAKTEN

Försvarets forum, SE-107 85 STOCKHOLM

SÄRSKILDA OPERATIONSGRUPPEN (SOG) SÖKER OPERATÖRER

Särskilda operationsgruppens primära uppgifter är strid, underrättelseinhämtning och militärt stöd. Att vara operatör vid SOG ställer höga krav på fysik och psyke. Operatörens uppgift är att, när som helst och över hela världen, leverera unika och eftertraktade förmågor. Som operatör vid SOG utgör du spjutspetsen inom specialförbanden.

Läs mer och ansök:

forsvarsmakten.se/specialforbanden

FÖRSVARSMAKTEN